

ΛΙΓΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗ

Ουαί! Θα μπορούσε κανείς να αναφωνήσει, αντιδρώντας αθόρυγα στην κακοήθεια των, δυστυχώς συμπατριωτών μας, ατόμων καλυμμένων «πνευματικών ανθρώπων» οι οποίοι έρωτηθέντες διὰ τὸ περιοδικόν μας, ἀπήντησαν: «καὶ ποῦν εἶναι αὐτό»;

Λυπούμεθα βαθύτατα, διότι ἡ κομματική των τύφλωσις καὶ ἡ προσηλωσίς των εἰς ἐξωπνευματικὰ ἐνασχολήσεις, τοὺς ὑποχρεώνει νὰ παραβλέπουν μίαν προσάθειαν ἢ ὁποῖα δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν, εἰμὴ καὶ μόνον, εἰς τὴν παρουσίαν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ συγχρόνου Ἑυθηραϊκοῦ πνεύματος.

Λυπούμεθα βαθύτατα, διότι ἄτομα τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύναντο νὰ προσφέρουν οὐσιαστικὸν ἔργον, εἰς τὴν σύγχρονον Ἑυθηραϊκὴν πνευματικὴν ζωὴν, ὀπισθοδρομοῦν, καὶ ἀντὶ νὰ συνεισφέρουν, διαβάλλουν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μὲ τόσας θυσίας καὶ μὲ τόσην προσπάθειαν, ἀγωνιζόμεθα νὰ καθιερώσωμεν, ὡς «καθρέπτῃν τοῦ συγχρόνου Ἑυθηραϊκοῦ πνεύματος».

Εἰλικρινῶς λυπούμεθα, διὰ τὴν στάσιν των, καὶ διὰ τὴν τύφλωσιν ἀπὸ τὴν ὁποίαν διακατέχονται. Τοὺς διαβεβαιούμεν ὅτι δὲν τοὺς ἔχομεν ἀνάγκην, διότι, κύριον χαρακτηριστικὸν των, εἶναι, ἡ ἀπὸ ἐνὸς καὶ μόνον πρίσματος θεώρησις τῶν Ἑυθηραϊκῶν πραγμάτων, ἀνάλογα πρὸς τὰς πολιτικὰς των τοποθετήσεις. Ἐὰν ἡμεῖς εἴμεθα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι πρὸς αὐτό.

Ἀλλὰ τὰ «**ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΡΩΦΑ**» - ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των ἐδήλωσαν, καὶ τὸ ἐτήρησαν ἀπαρεγγλितως, ὅτι δὲν τὰ ἐνδιαφέρει ἡ πολιτικὴ τοποθέτησις τῶν συνεργατῶν των, καὶ αἱ στήλαι τοῦ περιοδικοῦ, εἶναι ἀνοικταὶ πρὸς πάντα «ὁ ὁποῖος ἔχει κάτι νὰ πεῖ γιὰ τὸ **Νησί** μας».

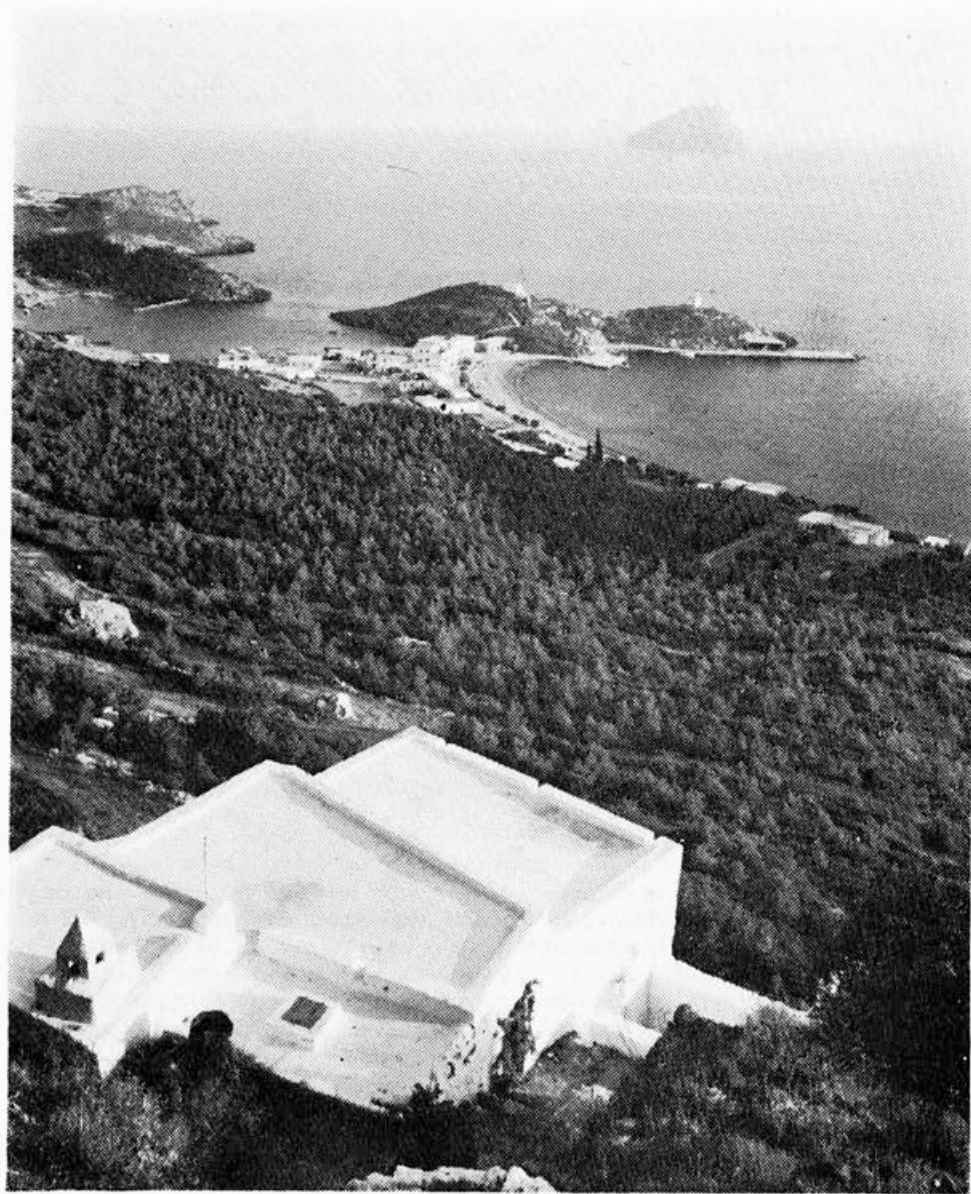
Δὲν ἀποτελοῦμεν κύριοι τάδε καὶ δεῖνα, μίαν κλειστὴν κάσταν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦμεν προβολήν. Εἴμεθα ἄρκετὰ ὄριμοι, ὥστε νὰ γνωρίζομεν τὰ ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων ὀφείλομεν νὰ κινηθῶμεν καὶ ἐπὶ πλεόν, ἔχομεν καὶ τὴν ἔξωθεν «καλὴν μαρτυρίαν», τὴν ὁποίαν ἀμφιβάλλομεν, ἐάν ποτὲ ἀποκτήσατε, εὐθέως, καὶ ἄνευ τῆς χρησιμοποιοῦσας, πολιτικῶν μέσων.

Ὁ Ἑυθηραϊκὸς κόσμος, ὁ σύγχρονος Ἑυθηραϊκὸς κόσμος, ὁ γνωρίζων πρῶσωπα καὶ καταστάσεις, εἶναι εἰς θέσιν νὰ σταθμίσῃ καὶ νὰ κατατάξῃ ὅλους ἡμᾶς, τοὺς οἰονεῖ πνευματικὸς ἄνθρωπος, εἰς κατηγορίας, καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσαμεν νὰ εὐρισκόμεθα εἰς τὴν θέσιν, ὥρισμένων συμπατριωτῶν μας, οἱ ὁποῖοι ἀντιμάχονται τὰ «**ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΡΩΦΑ**», ἕως διότι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ συλλάβουν τὸ μέγεθος τῆς προσφορᾶς μας εἰς τὴν σύγχρονον Ἑλληνικὴν Γραμματεῖαν.

Τοὺς λυπούμεθα βαθύτατα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τοὺς ἀγνοοῦμεν.

ΔΡΗΣ Π. ΤΣΙΤΣΙΑΙΑΣ

Φωτογραφικά παιχνίδια

ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΥΡΕΜΠΑΝΑ

«ΤΟ ΗΡΕΜΟ ΚΑΨΑΛΙ»

Μαρία Σοφοκλή Κατελούζου

Τὰ Κύθηρα εἶχαν ἀνέκαθεν τακτικὴν ἐπαφὴν καὶ πυκνὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν Κρήτην.

Μάλιστα δὲ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἀκόμη δὲ — ναί — καὶ πρὸ τῶν Μινωϊκῶν.

Ἡ ἀπόστασις ἀλλωστε ἀπὸ τῶν Δυτικῶν Ἀκτῶν τῆς Κρήτης εἶναι μικρὰ ἐν ᾧ, τούναντίον, ἀπὸ τῶν Ἀνατολικῶν εἶναι κατὰ πολὺ μεγαλυτέρα, δεδομένου ὅτι τὸ μήκος τῆς Κρήτης, ἀπὸ Ἀνατολὰς πρὸς Δυσμὰς εἶναι περὶ τὰ 248 χιλιόμετρα.

Ὡς γνωστὸν, ἀλλωστε ἓνα μεγάλο μέρος τῶν Ἀκτῶν τῆς Κρήτης εἶναι ὁρατὸν ἀπὸ τὰ Κύθηρα.

Ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν εἰς τὰ Κύθηρα διενεργηθεισῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν, προκύπτει ἐπιβεβαιωμένη ἡ ἐπικοινωνία αὕτη μὲ τὴν Κρήτην.

Ἐχουν ἀνευρεθῇ πολλὰ καὶ σημαντικά, τῆς Ἐποχῆς κυρίως τοῦ Μίνωος.

Ἡ μὲ τὴν Κρήτην ἐπικοινωνία δὲν ἐπαυσε ποτὲ

Παρατηρεῖται δὲ ἀκόμη πυκνότερα κατὰ τοὺς Μεταχριστιανικοὺς Αἰῶνες. Εἰδικότερον δὲ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὅτε καὶ πολλοὶ αἱ μεταξὺ τῶν δύο Λαῶν, τοῦ Κρητικοῦ καὶ τοῦ Κυθηραϊκοῦ, δημιουργηθεῖσαι πολλαπλᾶι σχέσεις, συναλλακτικαί, φιλικαί, ἀμα δὲ προσέτι καὶ συγγενικαί.

Πολλοὶ ἐκ Κρήτης, πολλαπλῶς διωκόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων κατέφυγον εἰς τὰ Κύθηρα, ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου, καὶ πολλοὶ Κυθηριοὶ ἔχουν ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου καὶ τῶρα ἀνευρίσκονται — σώζονται ἀπόγονοι αὐτῶν, ὡς ἀλλωστε δείκνυται ἀπὸ τὰ διασωζόμενα ἐκεῖ σχετικὰ ἐπώνυμα, ὡς π.χ. Κασσιμάτης, Κατελούζος, Ἐλευθερίου, Νοταρὰς, Φριλῖγκος, κ.ά.

Εἰς τοὺς κατὰ τῶν Τούρκων — μὲ ἐξεγέρσεις καὶ ἐπαναστάσεις — κατὰ καιροὺς ἡρωικοὺς καὶ αἱματηροὺς ἀγῶνας τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ, οἱ Κυθηριοὶ δὲν εἶχον μείνει ἀδιάφοροι.

Ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Κρήτης ἀναφέρονται πολλὰ τὰ σχετικά.

Τὰ τῆς πολεμικῆς ἐν Κρήτῃ δράσεως τοῦ περιφημοῦ Κυθηρίου Στρατηγοῦ Πάνου Κορωναίου εἶναι εἰς τοὺς πολλοὺς γνωστὰ καὶ ἱστορικῶς θεβαιωμένα.

Ἡ περὶ αὐτοῦ φήμη ἐπίζηλον ἔχει καταλάβει ἐν

τῇ Ἱστορίᾳ θέσιν.

Πολλὰ περὶ αὐτοῦ ἔχει πρὸ πολλῶν ἐτῶν γράφει ὁ ἀληστοῦ μνήμης, ἐπανειλημμένως Βουλευτῆς Κυθῆρων ἐκλεγείς, Παναγιώτης Τσιτσιλίας εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένην «Φωνὴν τῶν Κυθῆρων».

Περὶ τοῦ Στρατηγοῦ Πάνου Κορωναίου ἔχει πολὺ ἐξιστορήσει εἰς μίαν πρὸ ἐτῶν ἐμπεριστατωμένην δι᾿ ἅλης τοῦ ὁ, πολῦτιμον τῶν Κυθῆρων Πνευματικὸν Κεφάλαιον ἀποτελῶν, ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς κ. Μιχαὴλ Πετρόχειλος.

Ἀλλὰ, παρασυρθέντες, ἐξεφύγαμεν ἀπὸ τὸ κυρίως θέμα. Συγγνώμην.

Τὸ ἐν προκειμένῳ εἰδικὸν θέμα μας εἶναι ἄλλο: εἶναι μία ἐκλεκτὴ, ἐξ ἐπιγαμίας, σχέσις δυὸ διακεκριμένων οἰκογενειῶν, μίας ἐπιφανοῦς Κρητικῆς καὶ μίας ἀρχοντικῆς Κυθηραϊκῆς.

Εἰς τὰ Χανιά ἦτο ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐγκατεστημένη μία Κυθηραϊκὴ οἰκογένεια — τοῦ Σοφοκλῆ Κατελούζου ἢ Ἐλευθερίου.

Εἶχε διαπρέψει καὶ εἶχε διακριθῇ ἐν τῇ ἐκεῖ Κοινωνίᾳ.

Σεβαστὴ παρά πάντων.

Καὶ ἀνεγνωρισμένη ὡς μεταξὺ τῶν τὰ πρῶτα ἐκεῖ φερόντων, οἰκογένεια ἀρχοντικῇ.

Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, τῷ 1887, νεαρὸς ὢν τότε Δικηγόρος εἰς τὰ Χανιά, ἐγνώρισε καὶ ἐρωτεύθη τὴν κόρην τοῦ Σοφοκλῆ Κατελούζου, τὴν πανέμορφη Μαρίαν.

Ἡ Μαρία ἦτο λεπτὴ, μελαγχρινὴ, εἶχε ὠραία μεγάλα μαῦρα, ἐκφραστικὰ μάτια, μὲ ἓνα περίεργον αἰνιγματικὸ καὶ γλυκύτατο χαμόγελο.

Καὶ διεκρίνετο διὰ τὰ ἐξαίρετα καὶ πολλὰ τῆς «Χαρίσματα».

Τῷ 1889 (Ἰανουάριον) ἐγιναν οἱ ἀρραβῶνες τῶν.

Ὁ γάμος δὲν ἐγίνε ἐνωρίτερα, διότι ὁ Βενιζέλος (μαζὺ μὲ ἄλλους, ὡς τὸν Πολογεώργην, τὸν Φοῦμην, τὸν Ψαρουδάκη, καὶ ἄλλους) ἤναγκάσθη νὰ φύγῃ κρυφὰ ἀπὸ τὴν Κρήτην. διότι ἄλλως θὰ εἶχον ὅλοι συλληφθῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἦλθαν ὅλοι εἰς τὴν Ἀθήνα.

Καὶ ἐπέστρεψε εἰς τὴν Κρήτην μετὰ τὴν, τῇ ἐν-

τέχνω μεσολαβήσει τοῦ Ἀνδρέου Συγγρού, παρασχεθείσαν ἀμνηστίαν, τὸσον αὐτοῦ, ὅσον καὶ τῶν ἄλλων.

Τὰ σχετικὰ μὲ τὸ ὅλον αὐτὸ θέμα τὰ ὀφείλω εἰς τὸν γνῶστην πλείστων ὄσων, περὶ τοῦ σφοδροῦ ἔρωτος καὶ τοῦ φοβεροῦ δράματος τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, συμφυῶν λεπτομερειῶν κ. Γεώργιον Λεονταρίτην, τὸν πασιγνώστον δημοσιογράφον καὶ συγγραφέα.

Τῷ 1893 ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον τὸ πρῶτον τους παιδί, ὁ Κυριάκος.

Ἵδιος τοῦ Κυριάκου τυγχάνει ὁ νῦν Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων κ. Νικήτας Βενιζέλος.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1894 τὸ δεῦτερον παιδί, ὁ Σοφοκλῆς (τὸ ὄνομα δηλ. τοῦ πατρὸς τῆς Μαρίας, τοῦ Σοφοκλῆ Κατελοῦζου).

Ἄλλ' ἢ Μοῖρα ὑπῆρξε σκληρὰ, σκληροτάτη. .... Ἀσπλαγχνῇ...

Δύσκολος καὶ κρίσιμος ὁ τοκετὸς τῆς.

Παρά τὰς ὑπερανθρώπους προσπάθειάς τῶν ἰατρῶν (τοῦ Τζώρτζη Παπαδάκη, τοῦ Κοντολέοντος καὶ τοῦ Σπυριδάκη) ἡ Μαρία ἀπέθανε.

Τὸ παιδί ἐσώθη.

Καὶ τὸ παιδί αὐτὸ εἶναι ὁ Σοφοκλῆς Βενιζέλος, ὁ, ὅχι μόνον πολλάκις Ὑπουργὸς, καὶ μάλιστα εἰς λίαν κρίσιμους Ἐθνικὰς περιστάσεις γενόμενος ἀλλὰ καὶ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος. Τιμῆσας τὸν μέγαν Πατέρα του.

Μητέρα, λοιπόν, τοῦ Σοφοκλῆ Βενιζέλου ἦτο Κυθρία: ἡ πανέμορφη Μαρία, ἡ κόρη τοῦ Σοφοκλῆ Κατελοῦζου.

Ἡ ἀσπλαγχνία αὐτῆς τῆς Μοῖρας ἐτραυμάτισε τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον βαθύτατα.

Ἡ ὁδὺν καὶ ἡ πικρία ἐσφράγισαν τὴν ζωὴν του.

Ἡ ἔντονος πολιτικὴ τοῦ δράσις καὶ τὰ πολιτικὰ

γεγονότα, πολλὰ, μεγάλα καὶ συνταρακτικὰ καὶ ἡ ἐν γένει πολυτάραχος πολιτικὴ τοῦ ζωῆ, τὸν ἀπερρόφησαν δεβαίως καὶ τοῦ ἀποσπούσαν τὴν σκέψιν του ἀπὸ τὴν θλίψιν του.

Ἀλλὰ, παρὰ ταῦτα, ἡ ψυχὴ τοῦ παρέμεινε πονεμένη ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποῦ ἀπέθανε ἡ λατρευτὴ τοῦ Μαρίας δὲν ἐξυρίσθη. Ποτέ.

Τὰ μαῦρα γένεια του, ποῦ... «ἐπλαισίωναν» τὸ λεπτὸ του πρόσωπον, τοῦ προσέδιδαν μιάν συμπαθητικὴν μελαγχολικὴν ἐκφρασιν. Εἰς αὐτὴν καθρεπτιζετο ὁ βαθὺς του πόνος.

Καὶ ἡ ἐκφρασις τοῦ αὐτῆς διετηρήθη — μὲ τὰ γένεια του — εἰς ὅλην τοῦ τὴν ζωὴν.

Αὐτὴ περιέκλειε τὴν λατρευτὴν τοῦ Μαρίας.

Τὰ παλαιὰ χρόνια, ὡς γνωστὸν ὑπῆρχε ἡ συνήθεια, πολλοί, λόγῳ πένθους, νὰ μένουν ἀξύριστοι καὶ ἀφηναν τὰ γένεια τους, ἄλλοι μέχρι τὰ «σαράντα», ἄλλοι μέχρι τὰ «τρίμηνα».

Ὁ Βενιζέλος τάφησε ἐφ' ὅρου ζωῆς. Τὰ διετήρησε μέχρι τελευταίας πνοῆς.

Ὁ ἔνδον Κόσμος τῆς Ψυχῆς τοῦ παρέμεινε πιστὸς ἐσαεὶ εἰς τὴν μνήμην τῆς Μαρίας.

Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ λεχθῇ ὅτι «...ψυχικά...» δὲν συνεδέθη ποτέ μὲ καμμιάν ἀπολύτως ἄλλην γυναικά.

Ἡ Τσιριγωτοπούλα Μαρία Σοφοκλῆ Κατελοῦζου εἶχε κατακτήσει τὴν ψυχὴν τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ εἶχε παραμείνει θαθεῖα μέσα ἐκεῖ ἐφ' ὅρου ζωῆς του...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (JIMMYS) ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Σαβανωτής

Τότε που ξυπνούσαν οι αίσθησεις... Η πείνα πρώτα, ή πείνα τόν είχε τυραννήσει. Κοιμώνταν όπου κι' όπου νηστικός, βρώμικος, έξουθενόμενος...

Επί τέλους βρήκε δουλειά σε γραφείο κηδειών, Απαίσια δουλειά. Παραστέκονταν στο σαβάνωμα των νεκρών, έσχιζε φορέματα, σήκωνε τα βαριά μέλη τους και μία φορά οι συγγενείς του νεκρού του άπαιτησαν να φορέσει τις μασέλες κάποιας γρηάς. Μετά δάχτυλά του προσπάθησε να της ανοίξει το στόμα. Τί γλοιώδικα αίσθηση! Δεν είχε ξαναδοκιμάσει σκληρότερη προσπάθεια. Στο τέλος στάθηκε τόσο αδύνατο, που παραιτήθηκαν κι' οι άπαιτητικοί οικείοι. Η ανάγκη υποτάσσει κι' η δουλειά μάς προσαρμόζει. Γίνεται συνήθεια.

Λίγα χρόνια πριν στά χάδια των γονιών του που ζούσαν έφοδονταν και το παραμικρό. Να πάει το βράδυ από το ένα δωμάτιο στο άλλο, έστω και με φώς. Εκείνοι πέθαναν, τα λεπτά στέρεψαν και τώρα κινιόνταν αποκλειστικά ανάμεσα στα κιτρινώδη σώματα, στίς ξηραμένες τρίχες στα γυάλινα μάτια κάτω από τσιμπλιάρικα βλέφαρα, μόνος ολομόναχος σε δωμάτια, που συνεπαρμένοι από κρύφιο φόβο τα εγκατέλειπαν κι οι στενότεροι συγγενείς.

Σάν κοράκι τριγύριζε στα πτώματα κι' αν τολμούσε να ιστορήσει σε κανένα τίποτε απ' τη ζωή του, του φαινόταν πώς κι' ο ήχος της φωνής ήταν ένας κρωγμός, ένα κρά... που δεν συγκινούσε που απομάκρυνε όλους. Κανένας δεν ήθελε να πάρει τίποτα απ' τα χέρια του. Κι' όταν έδωσε σε κάποιον το μολύβι του για να υπογράψει μιάν απόδειξη, ο ξένος δεν έκότησε να το πιάσει και ζήτησε το στυλό άλλου.

Τόση μοναξιά μέσ' τους ανθρώπους! Τόσο βρώμικη κι' ανατριχιαστική δουλειά!

Και τώρα να σε μιάν νύχτα όπως κρατούσε τη διανυκτέρευση του γραφείου, που τόν φώναξαν για να σαβανώσει.

Υγρή και πνιγμένη στα σύννεφα ή νυχτιά με το πένθιμο σκοπό τ' άγερτου, που χτυπούσε κανένα άστερέωτο παντζούρι του είχε δημιουργήσει ένα ακαθόριστο συναίσθημα. Να ήταν φόβος;... Να ήταν σκέψεις για την έλλειψη της ζωής που ζούσε; Για την φιλία με τους νεκρούς;

Προχωρούσε σαν ύπνοδάτης απορροφημένος στις έγνοιές του που ήταν διαφορετικές από κείνες των άλλων ανθρώπων. Τελικά έφτασε σ' ένα νοικοκυρό-

σπιτο που άκούγονταν απ' έξω τα κλάματα κι' οι λυγμοί των οϊκείων της πεθαμένης κόρης. Κατευθύνθηκε στο δωμάτιο της νεκρής και βρέθηκε κατάμονος μαζί της.

Τό σώμα της (για πρώτη φορά τώρα του συνέβαινε αυτό) είχε μιάν έλξη. Του φάνηκε σαν ζωντανό.

Δεν του άρεσε ή διαπίστωση τούτη. Υποπτεύθηκε πώς ή άπατειλή όμορφιά του μπορούσε και να ήταν ή αρχή μιās κακιάς άρρώστειας, καθώς σύγκορμα του δόνησε τις αίσθησεις, ίσως κάποιας διαστροφής. ...

Την ξανακοίταξε μ' άμχανία και το ίδιο ρεύμα τόν ξαναδιέτρεξε... Άξαφνα κεντρίστηκε από πόθο. Του ήρθε ή επιθυμία να το άγκαλιάσει, να το φιλήσει...

Τό κέρινο κορμί το διέτρεχε λές μιάν φλόγα!

Εκείνο το κλειστό στόμα. Ήταν χλωμό τριαντάφυλλο που προλάβαινε να το δρέψει μόλις που τα φύλλα του μαδούσαν... Τα μέλη είχαν παράξενη χλιαράδα. Κάτι σαν ρευστή θαλπωρή περιχύθηκε στην αίσθησή του κι' ή στάση της νεκρής κρατούσε σαγήνη...

Μόνος τώρα επάλευε με το τέρας...

Ένα τέρας που όρθώθηκε εντός του και του είπε να όρμήσει στον κορεσμό. Να κάνει δική του την πεθαμένη να γίνει χειρότερος από κήνος!...

Ήθελε ν' άντισταθεί. Μαύρο το τέρας μαύρος ό θάνατος, αλλά το κόκκινο, το σθησμένο τριαντάφυλλο των χειλιών νικούσε!

Ρίχτηκε και τα δάγκωνε, τα φιλούσε, την έσφιγγε...

Ή μέθη της ήδονής τόν συνεπήρε... όσο κρύα κι' αν ήταν, όσο φρικώδικα ανατριχιαστική... Έβαλε τ' απόσταγμα τόν τόνο της λατρείας του σ' ένα πτώμα! Καρφίτσωσε την σημαία της ζωής πάνω στο θάνατο!... Παραμέρισε ύστερα από κοντά του, συνεχίζοντας τις καθιερωμένες εργασίες του στολισμού και τοποθέτησε το κηροπήγιο με τις λευκές κορδέλλες.

Επειτα με σκυμμένο το κεφάλι σύρθηκε να φύγει κοιτώντας το λιωμένο αποκέρι — εικόνα του έαυτού του — που κρεμόταν στη βάση του μανουαλίου.

Ἡ νύχτα ἔξω ἐξακολουθοῦσε. Βάδιζε τρεκλίζοντας τώρα μέ ξεκουρντισμένη τῇ σκέψῃ. Ἐνας ἐφι-άλτης τὸν κυρίεψε. Σάν νά θρίσκονταν μπρός ἀπὸ τὸ συρματόπλεγμα μιᾶς ὑαίνας κι' ἄξαφνα τοῦτο νά σχίστηκε...

Ζητοῦσε νά θυμηθεῖ νά δικαιολογήσει τὸ ἐνστικτὸ του ποῦ τὸν στροβίλισε στὴν μακάβρια πλάνη. Εἶχε χαμένη κάθε αἴσθησι. Ὁ δαίμονας ποῦ τὸν ἐπαιξε στὴν παλάμη τοῦ πήρε τὴν ἡρεμία. Βαριὰ κατάθλιψη τὸν πλάκωσε κι' ἄρχισε νά φοβάται. Ἡ νεκρή, ὁ πόθος... τ' ἀναμετροῦσε κι' ἡ ζωὴ δὲν τὸν χωροῦσε.

Ὅμως ἡ μέρα ρόδισε κι' ἓνα πουλάκι πήρε κα-
κὰ κόρυφα τὸν δρόμο γιὰ τὸν οὐρανὸ. Στὴ σκέψῃ του

γεννήθηκε μία ἀπατηλὴ ἐλπίδα, ἂν ἀκούγονταν ἰ-
σως μιὰ περίπτωσι νεκροφάνειας...

... ὦ! Θάταν ἡ σωτηρία!... Τὸ χρυσάφι ποῦ
«κουμπά» ἡ δύση στὸ κύμα... Θὰ ἐξηγόνταν ὁ σπιθι-
σμὸς τῆς νεκρῆς σάρκας, τὸ σάλεμα, τῆς αἰσθη-
κῆς του. Θὰ ξανανᾶσαινε σάν μέ τὰ πρῶτα ποῦ εἶ-
χε δικαιώματα.

Μὰ τίποτε.

Σιωπὴ πάνω στὸ σκοτάδι...

Ἦταν ὁ νεκρόφιλος!

Κυνηγὸς τῆς τέλειαις χίμαιρας. Διαιωνιστὴς τοῦ
χάους!...

ΜΙΧΑΗΛ Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ

Κύθηρα

Σπίτια τριγύρω τους ἑλῆες
ἐξωτικές ἀκρογιαλιές
καί στὴν κορφή ἓνα ξωκκλήσι
γιὰ νά τὸ βλέπεις τ' Ἀη Λιά
σάν κελαηδοῦνε τὰ πουλιά
νά λές ὁ ἥλιος θὰ γυρίσει.

Αὐλές μέ τίς κληματαριές
καί στράτες ἀνηφορικές
καί στὸ γιαλὸ ἓνα καίκι
γιὰ νά τὸ βλέπεις σάν γυρνᾷ
γεμάτο ψάρια στὴ στεριά
νά λές ὁ τόπος μας ἀνήκει.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΡ. ΦΑΤΣΕΑΣ

ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ

Χρωστούμενα

Όλοι θά κατέτε δά
τὴν κερά Κωσταντινιά,
τοῦ «Λόγου» τὸ μικρὸ γραφιά
π' ὀρέγεται χρυσά νησιά.

Φέτος κατέβη στὸ Τσιρίγο
καὶ ντερλίκωσε στὴ Χάσια
κι ὄντας πῆγε στὴν Ἀθήνα
ἐκατέβασε, τὴ μάσκα
κι ἔγραψ, ἓνα κομματάκι
ὅπου ἔσταζε φαρμάκι.

Εἶπε πῶς καὶ στὰ μακρυνά
αὐτοχτονοῦν μὲ τὴ σειρά
πῶς ἔχουν ἥλιο κερατὰ
ὅπου φαρμάκι τση κερνά
καὶ σύννεφα πούχουν βροχή.
ἐνῶ στὰ ἄλλα μέρη
π' αὐτὴ μονάχα ξέρει
τὰ σύννεφα κερνοῦν ρακῆ.
Κι εἶχαν τὰ γραφτά
βλακεῖα τόση
π' ἂν τὰ βάλεις εἰς τὸ ζῦγι
δὲν ἀξίζουσιν μῆτε γρόσσι.

Μ' ἂν συνεχίσει ἡ κερά
νὰ γράφει γιὰ θανάτους,
γιὰ σύννεφα γιὰ κλάματα
κι ἡλίους συναχωμένους
τοῦ Φύλλη θά τσὴ δώσουμε
πὸ τὴ ψυχὴ βγαλμένους
δυσὸ στίχους ὅπου λένε
γιὰ τὴ Μελεμενιά
μὲ μία ἀφιέρωση
ὅπου νὰ τσουῦζει λίγο
«Δῶρο πὸ τὸ Τσιρίγο
κερά Κωσταντινιά».

Σ' ἐκεῖο δὲ τὸ ζουντόβολο
τὸ μοσχαναθρεμένο
ὅπου θαρρεῖ πῶς γράμματα
μαθαίνει στὰ παιδία
καὶ πού μπορεί καὶ τσί τραχειές
τσὴ σκέψεις νὰ διαβάζει,
ἓνα τσουβάλι ἄχερα.
νὰ δούμε ἂν τὰ μοιράζει
μὲ βίκο στὰ μαρτία.

Καὶ τσὴ φυλλάδες τσὴ τρανές
πούχουν σωρὸ ψευτιές
μείς ἐπαδὰ στὸ ἄλλαργινές
καὶ τσὴ παληές ἐστίες
δυσὸ λόγους μόνο λέμε.

Θωροῦμε τὸν ἥλιο μας
λαμπρὸ χρυσοντυμένο
τσὴ θάλασσές μας ζωντανές
καὶ τὸ νησί λουσμένο
στὸ φῶς, πού ἡ θεά του,
τὸ διάλεξε, τσ' Ἀγάπης
νὰ στεῖσει τὸ παλάτι της
τὸν τρίσλαμπρο ναὸ της,
νὰ προστατεύει τ' ὁμορφο
νὰ λούζει τὸ λαὸ της.

Ἐμὰς μέσα στὴ ψυχὴ μας λάμπει
τσὴ θεάς μας τὸ οὐράνιο φῶς
καὶ μέσ' ἀπὸ τὰ σύννεφα
ἥλιος φαίνεται χρυσὸς σκοπὸς.

.....
Ὅποιος σύννεφα βλέπει καὶ θανάτους
καὶ δὲ θωρεῖ τὸν ἥλιο μπρὸς του
κι ὅποιος τὰ λούλουδα περνά γιὰ βάτους,
τοῦ φταιεῖ μοναχά ὁ ἑαυτὸς του.

ΑΜΦΙΔΑΜΑΣ

Μιά μεγάλη Παρασκευή στο χωριό μου

(Ἀναδημοσίευσις ἀπὸ τὸν «ΚΥΘΗΡΑ-Ι·ΚΟ ΚΗΡΥΚΑ» τοῦ Μαΐου 1948).

Εἶναι Μεγάλη Ἑβδομάς τοῦ 1923, Οἱ σχολικὲς διακοπὲς τοῦ Πάσχα μ' ἔφεραν στὸ χωριό μου γιὰ 15 μέρες, ἡμέρες χαρὰς καὶ ξεγνοιασιάς κοντὰ στοὺς δικούς μου, μακριὰ ἀπὸ τὰ θρανία, τὴν ἀλγεβρα καὶ τὸ συντακτικὸ, σὲ μιὰ ἄλλη μὰ ἐντελὴς ἄλλη ἀτμόσφαιρα.

Χώρα — Καραβάς!.. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἡ ἀντίθεση μου ἦταν πολὺ χτυπητὴ. Καὶ στὴ Χώρα εἶχε πολὺ φῶς μὰ τὰ χρώματα ποὺ κυριαρχοῦσαν ἦταν τὸ ἀσπρο τῶν σπητιῶν, τὸ σταχτόφαιο τοῦ Κάστρου καὶ τῶν βουνῶν καὶ τὸ γαλάζιο τῆς θάλασσας. Ἐδῶ ὅσο βλέπει τὸ μάτι, ὅπου κι' ἂν στραφῇ τὸ βλέμμα χίλια χρώματα. Παντοῦ στρωμένα πράσινα ταπέττα κεντημένα μὲ λουλουῖδια, λουλάκια καὶ μαργαρίτες κι' ἀνεμώνες, σ' ὅλες τὶς πλαγιὲς καὶ γεννήματα ποὺ κυματίζουν στὸ φύσημα τοῦ ἀέρα καὶ δένδρα, δένδρα ὀλοπράσινες ἀμυγδαλιὲς καὶ ἀχλαδιὲς ἀνθισμένες, πουλιά, καρδερίνες, φλώρια, ἀμέτρητα κοπάδια, ποὺ στρώνονται σὲ ἀτέλειωτες συναυλιὲς σὲ ὅλες τὶς ρεματιὲς σὲ κάθε λοφίσκο. Κάτω στὶς βαθύσκιες λαγκαδιὲς μὲ τὰ πλατάνια κυλάνε τὰ γάργαρα νερά: ἀπέναντι χάνεται στὸ βάθος τῆς θάλασσας ὁ ὄγκος τοῦ Ταυγέτου κι' ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα μέσα στὸ ἱριδόχρωμο φῶς καὶ τὸ ἐλαφρὸ ἀεράκι τῆς ἀνοιξέως ὅλα τοῦτα ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ ἐμπνεύσουν ἕναν νέο βατῶ, σὲ κάνουν νὰ μὴ σκέπτεσαι, παρὰ μόνον... νὰ βλέπης, νὰ θαυμάζης καὶ νὰ χαίρεσαι μέσα σου χωρὶς νὰ μιλάς. Ἐτσι ἦταν ἡ φύσις. Μὰ αὐτὴ τὴ φορὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς σιγοντάριζαν, λές κι' ἤθελαν νὰ τὴν ξεπεράσουν. Ὀλόκληρο τὸ χωριὸ σιγουρίζονταν! Τί νὰ συνέβαινε;

Ἦταν ἀπόγεμα Μεγάλῃς Παρασκευῆς.

Ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ εἶχε καλέσει τὸ πρῶτὴ τῆς Μεγάλῃς Πέμπτης τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου του καὶ τοὺς μίλησε γιὰ κάποιον μεγάλο χωριανὸ ποὺ θαρχόταν ἀπὸ τὸν Πειραιά γιὰ νὰ γιορτάσῃ τὸ Πάσχα μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ χωριοῦ καὶ τὴν μητέρα του. Τοὺς μίλησε πολλὴν ὥρα γιὰ τὰ καλά ποὺ εἶχε κάνει αὐτὸς ὁ «μέγας ἀνὴρ» καὶ τοὺς εἶπε πῶς δὲν πρέπει ν' ἀφήσουν πετραδάκι στοὺς δρόμους. Ἐτσι ἡ Μεγάλη Παρασκευὴ ξημέρωσε μὲ τοὺς δρόμους πεντακάθαρους. Ἀπὸ κεῖ ἀρχίζε

Τοῦ ἱατροῦ κ. ΧΑΡ. Ε. ΚΡΙΘΑΡΗ

τὸ νοικοκυριὸ τοῦ χωριοῦ καὶ τέλειωνε στὶς ἀσπρισμένες αὐλὲς στὰ σκαλοπάτια καὶ τὶς εἰσόδους τῶν σπητιῶν ὡς τὸ ἐσωτερικὸ τους, λές καὶ κάθε νοικοκυρὰ περιμένε νὰ φιλοξενήσῃ τὸν Ὑψηλὸ ἐπισκέπτη.

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ ἔβαλαν τὰ δυνατὰ τους ἦταν ἡ ἐκκλησία.

Ἡ μεγάλη καὶ ὠραία ἐκκλησία, ὁ ἅγιος Χαράλαμπος σιγουρίζονταν ὡς τὸ θράδυ ἐκεῖνο τῆς Μεγάλῃς Παρασκευῆς. Ἐλαμπε ὀλόκληρη. Μανουᾶλια, πολυέλαιοι, ἀσημένιες εἰκόνες, κολώνες, μάρμαρα, δεσποτικὸ ἀμβων... «ἀπῆστραπτον ἐκ καθαριότητος».

Ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ Ἑσπερινοῦ. Οἱ καμπάνες σκόρπιζαν συχνώτερους τώρα τοὺς πένθιμους ἤχους τῶν καὶ καλοῦσαν τοὺς πιστοὺς στὴν ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου.

Ἀπ' ὅλες τὶς συνοικίες τοῦ χωριοῦ ἀπ' ὅλα τὰ σκόρπια σπήτια τοῦ ξεκινούσαν οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὴν ἐκκλησία τους.

Ντὶν — Ντάν..., Ντὶν — Ντάν..., Ντὶν — Ντάν.

Καλὰ πιὰ, αὐτὲς τὶς ἀκούγαν ἀπὸ τὸ πρῶτὸ, ἤξεραν πῶς εἶναι Μεγάλη Παρασκευὴ, μὰ δὲν εἶδαν νόρχεται τὸ βαπόρι οὔτε τὸ ἀκούσαν νὰ σφυρίζῃ.

— Μὰ θάρθῃ ἄραγε αὐτὴ τὴ φορὰ; ἡ μήπως ἀρρώστησε; Ἐμ μὰ γέρος ἄνθρωπος!

— Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς τὸν φέρῃ μὲ τὸ καλὸ. Ἦταν ἡ γενικὴ συζήτηση — θάρθῃ; — Μήπως δὲν ἐρῇ;

Δὲν μπορεῖ τηλεγράφησε τοῦ Παπᾶ — Βαγγέλη, τοῦ τῶχε γράφει καὶ πιὸ μπροστὰ. «Θέλω λέει νὰ περάσω τὸ τελευταῖο μου πάσχα στὸ χωριό μου, μὲ τὴ μητέρα μου, μὲ τοὺς χωριανούς μου, γιὰτὶ δὲν αἰσθάνομαι καλὰ...».

Ἡ ἐκκλησία ἦταν γεμάτῃ κόσμος. Ἐξω τὸ προαύλιο ἐπίσης. Στὰ σπήτια δὲν ἔμεινε ψυχὴ.

Ὁ ἥλιος εἶχε χαθεῖ στὴ Δύση του ἀπὸ ἀρκετὴ ὥρα. Ἐρχονται 7,5 πᾶνε 8 κι' ἀκόμα ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου. Μὰ ἀφοῦ δὲν φάνηκε τὸ βαπόρι ἀκόμα, — Τί νὰ περιμένουμε; — θὰ

περιμένωμε. 'Ας δούμε ακόμα λιγάκι.

Οἱ παπάδες συσκέπτονται, οἱ ἐπίτροποι μπαينوβαίνουν στο ἱερό, πηγαινοέρχονται, συνονομιλοῦν μέ τόν κόσμον. — Τί νά κάνωμε; Ν' ἀρχίσωμε ἢ νά περιμένωμε;

Ὅλοι ἤθελαν νά περιμένουν.

Ἦταν μεγάλο καί συγκινητικό τὸ γεγονός. Καί ἐπὶ τέλους.

Κάποια ζωηρότερη κίνησις φωνές στο προαύλιο ὅλοι ξεσηκωμένοι τρέχουν ν' ἀκούσουν καλλιτερα ρωτοῦν γιά νά μάθουν. Τὸ βαπόρι σφυρίζει στήν ἀγία Πελαγία. Ἀκούγεται καθαρά, λές καί σφυρίζει ἐπιτήδες δυνατά, ἐπίμονα, μέ διακοπές κι' ἐπαναλήψεις.

Ἀνοίγει ἀξαφνα ἡ ὠραία Πύλη. Ὁ παπά — Βαγγέλης ντυμένος μέ τ' ἀμφία, ὠραῖος κι' ἐπιθλητικός, ἀποτείνεται στο ἐκκλησίασμα πού ἐμεινε ἀμίλητο κι' ἀσάλευτο ν' ἀκούση τὸ σεβαστὸ ἱερεῖα του.

— Ἀκούτε τὸ βαπόρι! Μάς φέρνει τὸ μεγάλο εὐεργέτη μας γιά νά γιορτάση μαζί μας τὰς ἀγίας ἡμέρας. Αὐτὴ τῇ στιγμῇ ὁ Εὐστάθιος Δηλαθέρης, μέ τὰ παιδιὰ του, ἀποβιδάζεται στήν ἀγία Πελαγία. Προτείνω, ὅπως εἴμαστε σύσσωμοι, νά σπεύσωμεν εἰς προὔπαντησιν. Τὸ ἐγκρίνετε;

— Καλῶς ἦρθε, ναί, ναί, νά πάμε. Κι' ὁ κόσμος μέ ἀπερίγραπτη συγκίνησι καί μέ χαρὰ ξεχύνεται στο προαύλιο καί μ' ἐπικεφαλῆς τοὺς δύο σεβασμίους ἱερεῖς του τὸν Εὐάγγελον Κρίθαρη καί τὸν Μηνᾶ Κορωναῖο, ξεκινᾶ γιά τὴν ὑποδοχὴ. Ἀμέτρητα φαναράκια, ἀναμμένα, ἀραδιάζονται στοὺς σκοτεινοὺς δρόμους, ἀνεβαίνουν τὸ Νηοχώρι καί παίρνουν τὸν ἀμαξιτὸ δρόμον Καραβά — ἀγίας Πελαγίας. Μόλις εἶχε τελειώσει ὁ ἀμαξιτὸς ἐκείνος δρόμος πού ἐγίνε μέ τὰ ἐλάχιστα χρήματα τῶν πολλῶν καί μέ τὰ πολλὰ, ἐνός καί μόνον, τοῦ Εὐσταθίου Δηλαθέρη. Τρέχουν ἀνετα, στο δρόμον πού τοὺς ἐφτάξε καί τὸν εὐλογοῦν καί μιλοῦν ὅλο γι' αὐτὸν κι' ὅλη ἐκείνη ἡ ἀνθρωποθάλασσα κινεῖται μ' εὐχαρίστησι καί μέ εὐλάβεια γιά νά τὸν προὔπαντήσῃ, νά τὸν ἀσπασθῇ, νά τὸν καλοσωρίσῃ.

Ἡ πορεία ἐκράτησε ἐπὶ μίαν ὥρα. Στὴ μεγάλη δόλτα, πάνω ἀπὸ τὴ λαγκαδιὰ τοῦ ἁγίου — Γιώργου ἐδόθη τὸ σύνθημα νά παραταχθῇ ὅλος ὁ κόσμος «ἐφ' ἐνός ζυγοῦ» καί ν' ἀνάψουν ὅλα τὰ κεριὰ καί τὰ φαναράκια. Ἦταν σκοτάδι.

Τὰ φῶτα τοῦ βαπορίου τὸ ἐδειχναν νά κινῆται πρὸς τὴν Νεάπολιν. Ἄρα ἦρθε κατ' εὐθείαν Κάβο Μαλῆ — ἀγία Πελαγία. Ἐπομένως ἤθελεν ὁ Εὐστάθιος νά προλάβῃ τὸν Ἐπιτάφιο.

Αὐτὸς εἶχε τὴν δύναμι νά κἀνῃ τὸ βαπόρι ν' ἀλ-

λάξῃ καί δρομολόγιον. Φέρνει καί τὸν γυιὸ του καί τὴ νύφη του. Θὰ ἰδοῦμε λοιπὸν καί τὸν Κρίτωνα. Ἡ γυναῖκα του εἶναι, λέει, πολὺ ὁμορφὴ καί πλούσια κι' αὐτὴ.

— Κρίμα μωρὲ, τί νά δούμε μέ τὰ φαναράκια καί τὰ κεριὰ. Ἀπόψε τί-τοτα! Ἀπὸ αὐριο ὁμως... Ἐτσι μιλοῦσε ὁ κόσμος.

Κάτω ἡ νύχτα σκέπαζε τὴ γραφικότητα τῆς ρεματιάς καί μόνο ἀντίκρου στο πρόβαλμα στο «κόκκινο ἄλωνάκι» φάνταζε μόλις ἡ κορυφογραμμὴ σκοτεινότερη ἀπὸ τὸ φόντον τῆς θάλασσας καί τ' οὐρανοῦ. Ἀπ' ἐκεῖ τοὺς περιέμεναν. Στάθηκε ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος, γεμάτος προσοχὴ γιά ν' ἀκούσῃ, νά ἰδῇ, νά διακρίνῃ κάτι μέσ στο σκοτάδι, μιά κίνησι, ἕναν ἤχον ἀπ' ἀντίκρου πού θάδειχνε πῶς ἐρχονται... — Ἀκρα σιγῇ.

Σὲ λίγο ὁ ἀέρας φέρνει συρτῇ, τραγουδιστῇ τὴ πρώτη λέξι, τὸ πρόσταγμα τοῦ ἀγωγιᾶτη στὰ ζῶα, ἕνα κουδούνισμα ὕστερα λάποιο θόρυβον καί σὲ λίγο νά καί φωτιές στο κόκκινο ἄλωνάκι. Ἐρχονται, ἐρχονται. Οἱ ἀγωγιᾶτες ἀναψαν φωτιές καί ξεφώνιζαν.

Ἀμέτρητα τότε κεριὰ καί φαναράκια καί δευγαλικά πολὺχρωμα, ἀφάνες ἀπὸ τοὺς φράχτες καί ξερόκλαδα ἐφώτισαν τὴ ρεματιά. Κι' ἀντιλαλοῦν ξεφωνητὰ κι' ἀλλαλαγοὶ καί καλωσωρίσματα καί τραγοῦδια καί ψαλμωδίες, μιά ἀπερίγραπτη φρενίτις ἐνθουσιασμοῦ, μιά ἐκφρασις πρωτόγονη αἰσθημάτων πού μέσ στὴ νύχτα ἐφερνε τὴ συγκίνησι μαζί καί τὸ δέος.

Μόλις μπόρεσαν ν' ἀκουστοῦν λίγες λέξεις ἀπὸ τὸν ἐπικεφαλῆς τῆς ὑποδοχῆς πρὸς τοὺς προσφιλεῖς ἐπισκέπτας καί κάτι παρόμοιον πάλιν ἀπὸ κείνους πρὸς τὸν κοσμάκη. Ὁ Εὐστάθιος ὕστερ' ἀπὸ τοὺς ἐνηγκαλισμοὺς καί τοὺς ἀσπασμοὺς καί τίς χειραψίες καί τὰ τραβήγματα ἤθελε νά συνεχίσῃ μέ τὰ πόδια τὴν πορεία του. Ἀπὸ τὴ συγκίνησι τοῦ λίγες λέξεις μποροῦσε μόνο νά προφέρῃ, κι' ἐσκοῦπιζε συνεχῶς τὰ μάτια του.

Εὐτυχισμένη μητέρα γρηᾶ — χούφταλον, ἡ θεῖα Κυριάκενα, στο μπράτσον τοῦ γυιοῦ της, μπαίνει στήν ὁλόφωτη ἐκκλησία. Γέρος κι' ὁ Εὐστάθιος Κυριάκου Δηλαθέρης, ψηλὸς, λεβεντόκορμος, φαλακρὸς μέ ἀσπρες μουστάκες καί μαῦρον λαιμοδέτη, σὰν βασιληᾶς, προχωρεῖ ἀνάμεσα στοὺς ἀφωσιμένους ὑπηκόους του, προσκυνᾷ μέ φανερὴ συγκίνησι τὸν ἅγιον Χαράλαμπον καί πέρνει τὴ θέσι του δίπλα στοὺς παπάδες μπροστὰ στὸν ἀνθοστόλιστον Ἐπιτάφιον. Κοντὰ του ἡ Ἀθηνᾶ καί ὁ Κρίτων.

Οἱ στιγμές εἶναι μεγάλες. Ὁ κόσμος ἀναδεύεται στριμωγμένος ψηλώνουν στὰ πόδια τοὺς οἱ

κοντήτεροι, σιγομιλούν διακριτικά καὶ παρακολουθούν.

«Ἡ ζωὴ ἐν Τάφῳ κατετέθης Χριστέ καὶ Ἀγγέλων στρατιαὶ ἐξεπλήττοντο συγκατάβασιν δοξάζουσαι τὴν σὴν».

«Ἡ ζωὴ πῶς θνήσκεις; πῶς καὶ τάφῳ οἰκεῖς; τοῦ θανάτου τὸ βασίλειον λῦεις, δέ, καὶ τοῦ Ἀδου τοὺς νεκροὺς ἐξανιστάς».

Πρῶτος ὁ Δηλαβέρης, ὕστερα οἱ παπάδες καὶ συνέχεια ψαλτάδες καὶ ἄπλοὶ καλλιφῶνοι χριστιανοί, ψέλνουν γύρω στὸν Ἐπιτάφιο. Κι' ὅλος ὁ κόσμος τοὺς συνοδεύει μὲ κατάνυξι.

Τέτοια Μεγάλη Παρασκευῇ, μὲ τόσες συγκινήσεις, δὲν ξανάειδαν οἱ χωριανοί. Κι' ἦταν ἡ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ ποὺ ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου τελείωσε μετὰ τὰ μεσάνυχτα.

...

ΤΣΙΡΙΓΩΤΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ένα χαμένο κορμί

Τόνε λέγανε Χρυσόστομο. Έτσι τόν είχε βαφτίσει ο νονός του, καλή του ώρα 'κειδὰ πού κοιμάται! Μὰ σὰν βρέθηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια, τόσο οἱ Εὐρωπαῖοι ὅσο κι οἱ Ἀραπάδες, τὸν ξαναβαφτίσανε Κρίς. Μὲ τὸ κύλημα τοῦ χρόνου, τὸ «Κρίς» ἔγινε «Μίστερ Κρίς», ἐνῶ τὴν πρωτινὴ ἀδιαφορία διαδέχτηκε ὁ ἀνάλογος σεβασμός. Ἀλλὰ, ἄς τὰ δοῦμε ὅλα ἀπὸ τὴν ἀρχή...

Ὁ Χρυσόστομος ἀφίσε τὸ Τσιρίγο ἀμέσως μόλις τέλειωσε τὸ Δημοτικὸ. Σ' ἐκείνα τὰ πικρὰ χρόνια, λίγο μετὰ τὴν κατοχή. Λαχταροῦσε νὰ φτάσει στὴν Ἀμερικὴ. Μυστήριο πὼς ξέμεινε στὴν Αἰγυπτο. Ένας μακρινὸς θεῖος πού πέθανε σὲ λίγο, κάποιον φίλοι... Τὰ παιδιὰ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς στὴν ἐπαρχία εἶχανε κάποιαν ὠριμότητα, ἀλλὰ ἔφτανε; Ένας νέος ἀδέκαρος, ἀτελπισμένος καὶ ἀγνὸς εὐκολὰ γίνεται θύμα, εὐκολὰ τὸν πᾶσα ἕναν ἐμπιστεύεται.

Τομάρια ἀποδειχτήκανε οἱ «φίλοι». Τὸν θέλανε νὰ τοὺς δουλεύει στὸ τζάμπα. Περάσανε λίγα χρόνια, μὰ τελικὰ «ξύπνησε». Καὶ σὰν κατάλαβε τὴν ἀξία του, προτίμησε νὰ ξεκινήσει κάτι δικό του. Εἶχε κιόλας ξεπεράσει τὰ εἴκοσι.

Μαζὶ μὲ τὴν ἀγάπη γιὰ τὴ δουλειὰ εἶχε μάθει ν' ἀγαπᾷ καὶ τὴν πόλη του. Γοητευτικὴ ἡ Ἀλεξάνδρεια, μὲ τοὺς δρόμους καὶ τὰ στενά της, μὲ τὸν ἄερα πού μυρίζει τόσο ἀλλόκοτα. Τάγραφε συχνὰ στὴ μάνα του, τὴν κυρά — Γιαννοῦ, τὴ μόνη πού τοῦχε ἀπομείνει, ἐκεῖ στὸ Τσιρίγο. Πού ἔκαναν τὴν καὶ μὲν νὰ σαστίζει.

«Νᾶξερес, μάνα, πόσο γλυκὰ ναι τὰ βράδυα τῆς Ἀλεξανδρείας! Κι ἂν γυλὸν προχωρήσεις κατὰ τὴν ἐρημο, ἕνα γίνεσαι μὲ τὴν ἀπεραντοσύνη. Κατεβάζεις τὸ Θεὸ στὸ μπῶι σου, ἂν δὲν μπορέσεις νὰ σκαρφαλώσεις στὸ δικό του!»

Ἡ μάνα του γελοῦσε μὲ τὶς παλαβάδες του. Τὸ ἴδιο φεγγάρι δὲν κολυμπᾷ κι ἐδῶ κι ἐκεῖ; Σκεφτότανε. Τί μού φάλλει ὁ ξεμυαλισμένος; Καὶ καθὼς μέσα στὰ γράμματα πάντα ὑπῆρχε χαρτζηλίκι, δὲν ματαρωτοῦσε περισσότερα. Τοῦτο μόνο τὴ βασάνιζε ὁ γάμος τοῦ κανακάρη! Τοῦ τὸγραφε συχνὰ, κάνοντας καὶ ὑποδείξεις. Γιὰ τὴν τάδε ἢ τὴ δεινά. Πού εἶχανε περιουσία, πού ἦσαν ἀπὸ σοῖ, τὰ γνωστά...

Ὁ Κρίς δὲν ἀπαντοῦσε. Μέσα του ὅμως σάμπως καὶ ἡ ἰδέα τὸν βασάνιζε. Κοντὰ στ' ἄλλα, χρειαζότανε κι ἕνα δεῦτερο χέρι στὸ μαγαζί. Κι ἕνα πρόθυμο κορμὶ δίπλα του γιὰ τὶς θερμὲς ὥρες τῆς νύχτας. Έτσι σὰν ἐκλείνε τὰ μάτια, ἡ ὄπτασία ζωντάνευε καὶ τὸν καλοῦσε. Πριγκηπέσσα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς καρδιάς του.

Ἡ μοῖρα τ' ἀνθρώπου ἄλογο δὲν εἶναι νὰ τὸ ζεῖς. Ἐκείνη σὲ κουμαντάρει καὶ σὲ καπιστρώνει. Τ' ἄλογο τελικὰ γίνεσαι ἐσύ!

Ένα βράδυ, ἡ μοῖρα χτύπησε τὴν πόρτα του μὲ τὴ μορφὴ εἰκοσάχρονου κοριτσιοῦ. Τὸ λέγανε Μαρῖα — Τερέζα καὶ ζητοῦσε μιὰ τίμια δουλειά. Τῆς πρότεινε νὰ καθῆσει ἀντικρυνὰ του. Ὁχι, δὲν ἦταν καλλονὴ σὰν ἐκείνες τῶν περιοδικῶν. Εἶχε ὅμως ἕνα «κάτι». Ἡ γενιὰ της; Ἡ μητέρα ἀραπίνα, ὁ πατέρας Γάλλος. Τώρα ἀφαντος ὁ πατέρας κι ἡ μάνα νεκρὴ ἀπὸ τὶς μιζέριες. Τὸ κορίτσι τὸ εἶχανε πάρει καθολικὲς καλόγριες σὲ Μοναστήρι. Μετὰ τὸ διώξαν; Τοὺς ἔφυγε; Κανεῖς δὲν ξέρε. Βλέπεις, ἡ ζωὴ ἄλλο νὰ τὴ διαβάξεις ἢ νὰ τὴν ἀκούς κι ἄλλο νὰ τὴ ζεῖς.

Ὁ Κρίς τῆς ἔδωσε νὰ πλυθεῖ, νὰ φάει, νὰ ξαποστάσει.

— Πού μένεις; τὴ ρώτησε κάποια στιγμή μὲ τὰ λίγα ἀράπικα πούχε μάθει.

— Πειράζει νὰ κοιμηθῶ στὸ μαγαζί; Δὲν θὰ σ' ἐνοχλήσω! Κατάλαβε. Τὸ διάβασε κιόλας μέσα στὸ βλέμμα της, πού ξεκινούσε θαρρεῖς ἀπὸ τὶς Πυραμίδες καὶ τοὺς Φαραῶ. Εἶχε δυὸ — τρία περισσευόμενα ντιβάνια στὸ σπῆτι τοῦ. Δὲν τουρχότανε νὰ τὴ διώξει. Ποτέ...

Οἱ μέρες κυλοῦσαν μὲ τὸν ἀργὸ ρυθμὸ τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Κρίς μάζευε χρήματα ἀρκετά. Ἴσως ἡ κοπελιά ἐκείνης τῆς νύχτας, πού δούλευε κανονικὰ μαζὶ του στὸ μαγαζί, νὰ ἦταν τὸ καλὸ του ἀστέρι. Ποιὸς ξέρε!

Ἐκεῖνο, τὸ βράδυ, τὸ σημαδιακὸ, δὲν μπορούσε νὰ κλείσει μάτι. Έτσι βγήκε στὴ βεράντα κι ἐπαιζε μὲ τὰ λουλουδικά. Τὸ παραθυρὸ της εἶχε ἀκόμη φῶς. Σίμωσε, ἔτσι ἀπὸ περιέργεια, καὶ τὴν εἶδε μπροστὰ στὸν καθρέφτη. Τὴν εἶδε γυμνὴ νὰ

χτενίζει τὰ μαλλιά της, έναν καταράχτη από νύχτα καὶ θάνατο.

Μπήκε πάλι μέσα καὶ πλησίασε στὸ δωμάτιό της. Χτύπησε διακριτικά. Τοῦ ἀνοίξε πετώντας ὁ τι πρόχειρο δρῆκε πάνω της. Τὸν εἶδε διψασμένο.

— Γιατί δὲν κοιμάσαι, ἀφεντικό; Τί ἔχεις;

— Ξέρεις, Μαρία — Τερέζα, φοβάμαι τὴ μοναξιά. Θάθελες... νὰ κοιμόμαστε μαζί;

.....

Τ' ἄλλο πρωὶ ἀργήσανε ν' ἀνοίξουνε τὸ μαγαζί. Τόσο πού μερικοὶ πελάτες φύγανε δυσανεστημένοι. Καὶ δὲν ξαναπατήσανε.

Βέβαια, ποιὸς τὸ φανταζότανε! Ἡ Μαρία — Τερέζα ἀπὸ ὑπάλληλος νὰ γίνει ἡ ἀφέντρα τῆς καρδιάς του καὶ τῆς περιουσίας του. Τώρα μποροῦσε ἀνετα νὰ τὸν ζητᾷ παπούτσια καὶ φουστάνια καὶ ἀρώματα. Ποτέ δὲν τῆς εἶπε ὄχι. Ἀλλὰ κι ἐκεῖνη τὰ βράδυα τὸν ἀποζημίωνε. Μόνο πού τώρα ὁ παρὰς συνεχῶς κατρακυλοῦσε, ἴδια σὰν παραπόταμος τοῦ Νεῖλου. Κι ἐξαφανιζότανε...

— Ζεῖς μὲ τὸ μαργαριτάρι τῆς Αἰγύπτου! Σὲ ζηλεύω! Κάποτε τούπε ἓνας φίλος του. Θαυμασμός ἢ εἰρωνία; Ὁ Κρίς τὸ πήρε διαφορετικὰ καὶ δὲν τοῦ ξαναμίλησε. Νὰ λείπουνε οἱ θαυμαστές!

Δὲν λέμε ὅτι δὲν εὐθύνεται ὁ Ἰταλὸς πού ἀνοίξε παρόμοιο φαγάδικο ἀπέναντι. Φταίει κι αὐτός. Φταίγανε καὶ τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῆς τῆς χώρας. Λίγο ὅμως ἐφταιγε καὶ ἡ Μαρία — Τερέζα γιὰ τὸν ξεπεσμό τοῦ Τσιριγώτη.

Ὅταν τὰ ἐξοδα μιᾶς ἐπιχείρησης ξεπερνοῦνε τὰ ἐσοδα, τί κάνεις; Εὐκόλος τρόπος ἐκεῖνος τῆς φυγῆς. Μιά μέρα, ἡ Μαρία — Τερέζα τοῦ τόπε καθαρά.

— Ἄν χαθῶ ξαφνικά, μὴν μ' ἀναζητήσεις! Κι-σμέτ! Σοῦ χρωστάω πολλὰ, ἀλλὰ δὲν γίνεται διαφορετικὰ.

Ἐκεῖνος κέρωσε. Θάθελε νὰ βροῦνε λύση μαζί. Κάποιο δάνειο, ἀλλάζοντας πόλη, τέτοια... Μὰ, σὲ δυὸ μέρες ἐκεῖνη τὸσκάσε κρυφά. Μὲ κάποιο

πλούσιο ἔμπορο, εἶπανε, ἀπὸ τὸ Τζιμπουτί.

Ὁ Κρίς, ἄλλοτε Χρυσόστομος, ἔπρεπε μονάχος νὰ παλέψει. Χωρὶς νὰ εἶναι τυχοδιώκτης, ἀνακάλυψε μιὰ μέρα τὸ χαρτί. Ἐφαγε τὰ μούτρα του. Ἀρχισε νὰ πίνει. Λύτρωση προσωρινή. Ἐνας φίλος ρωμιὸς τοῦ κόλλησε. «Δὲν φεύγεις;». Μάζεψε ὅσα μποροῦσε, δανεικὰ κι ἀγύριστα, καὶ ἀναζητήσε Πρακτορεῖο νὰ τὸν ξαναστεῖλει στὴν Ἑλλάδα.

Στὸ Τσιρίγο, ἡ μάνα, σὰν πήρε τὸ γράμμα, ἐνθουσιάστηκε πού θὰ ξανάβλεπε τὸ γυιὸ ὑστερα ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια. Σκεφτότανε τὰ δῶρα πού θὰ τῆς κουβαλοῦσε. Ὅλα τὰ μαλαματικά τῆς Ἀνατολῆς! Τὸ σπίτι δὲν τὴ χωροῦσε καὶ κατέβηκε τρεῖς ὥρες πιὸ μπροστὰ στὴν Ἀγία — Πελαγία.

Μόλις ἔδесе τὸ καράβι ἀρχισε πρώτα νὰ ξερνά αὐτοκίνητα. Σὲ λίγο ξεμπουκάρανε καὶ οἱ χωρὶς. Ὁ μῶλος γέμισε ἀγκαλιές, φιλιὰ καὶ πανηγύρια.

Ὁ Κρίς βγῆκε μὲ μιὰ βαλίτσα στὸ χέρι, κυρτωμένος, χαμένος.

— Παιδί μου! τοῦ ὀρμησε ἡ μάνα. Καλῶς ἦρθες! Καὶ δαγκώθηκε. Ἐχεις πολλὲς βαλίτσες ἀκόμα;

— Ὁχι, μάνα, ὅσα κρατῶ!

Ἦθελε νὰ πάρουνε ταξί. Δὲν χρειαζότανε κι ἀνεβήκανε μὲ τὸ λεωφορεῖο...

Ἀπὸ τὴν ἐπόμενη μέρα, ὁ Κρίς ἐγίνε τακτικὸς τοῦ καφενέ. Πότε κέρδιζε, πότε ὄχι. Ἐπαιζε γιὰ νὰ παίξει. Καὶ γιὰ νὰ ξεχνᾷ. Ἡ ψυχὴ του εἶχε ξεμείνει στὴν Ἀλεξάνδρεια. Τὸ κορμί του ὅμως παιδεύονταν ἐδῶ γιὰ τὰ λάθη τῆς νιότης, πού μέσα του σπάνια καταδίκαιζε ἢ ἀπαρνιόταν.

— Ποιὸς εἶναι αὐτός; Ρώτησε ἓνανε συγχωριανὸ τοῦ κάποιος νεοφερμένους Τσιριγώτης ἀπὸ τὴν Αὐστραλία. Μοιάζει κι αὐτὸς ξενομπασάρης.

Κι ὁ ἄλλος ἀπάντησε ἀδιάφορα, ξερά.

— Ὁ Χρυσόστομος εἶναι, τῆς κυρά — Γιαννοῦς! Ἐνα χαμένο κορμί!

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΟΥΛΕΝΤΙΑΝΟΣ

ΟΤΑΝ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΕΡΝΟΥΝ

Θύμνησες από κείνους που φύγανε

Πολλοί που ζούσαν στην Αθήνα σαν τέλειωσε ο Αλβανικός πόλεμος και οι Γερμανο-Ιταλοί κατακτητές μπήκαν στην Ελλάδα, προμαντεύοντας τις δύσκολες μέρες που μας περίμεναν, κάτω από την μπότα του κατακτητή, τους κινδύνους, τις στερήσεις και το φάσμα της πείνας, που άμεσα μας απειλούσαν, αναγκάστηκαν να πάρουν το δρόμο του γυρισμού για τις επαρχίες τους και τα χωριά τους.

Αυτές τις δύσκολες ώρες βρέθηκα κι εγώ στην Αθήνα με πολλούς άλλους νέους συμπατριώτες που γύριζαν κι αυτοί, τσακισμένοι και αδέκαροι, όπως κι εγώ, από την Αλβανία, ύστερα από την κατάρρευση του μετώπου και ψάχναμε, και ψάχναμε να βρούμε κάποιο μέσο, κάποιο πλεούμενο, να μας μεταφέρει στο Νησί μας.

Με πολλούς κόπους και επίμονες προσπάθειες και με την οικονομική βοήθεια των Κυθηραϊκών Σωματείων, του Κυθηραϊκού Συνδέσμου Αθηνών, με Πρόεδρο τον κ. Γρηγόρη Κασιμάτη, καθηγητή τότε στο Πανεπιστήμιο, και της Κυθηραϊκής Αδελφότητας Πειραιώς - Αθηνών με Πρόεδρο το μακαρίτη Θόδωρο Κατράκη Δικηγόρο, βρήκαμε ένα καϊκτσή, που ανέλαβε να μας κουβαλήσει με το καϊκι του στο Τσιρίγο.

Ήτανε θυμάμαι ένα Μαγιάτικο ηλιοδασίλεμα γεμάτο ομορφιές σαν φτάσαμε στην Αγία Πελαγία, μα εμείς δεν είχαμε μάτια, τέτοιες ώρες, να δούμε αυτές τις ομορφιές. Βιαστικοί και ανυπόμονοι σκορπίσαμε στα χωριά μας, εκεί που θα περνούσαμε τα κατοπινά δύσκολα χρόνια της κατοχής. Έτσι βρέθηκα και γω αραγμένος στο χωριό μου και ρίχτηκα στον αγώνα για την επιβίωση.

Καλλιεργούσα από τη μια μεριά τα πατρικά μου τα κτήματα κι από την άλλη άρχισα να δικηγорώ. Για να εξασφαλίσω κάποιο εισόδημα πηγαινα κάθε Κυριακή στο παζάρι του Ποταμού. Έτσι διευκόλυνα κατά κάποιο τρόπο τους πελάτες μου.

Τότε γνώρισα πολλούς δικούς μας και ξένους, κι ανάμεσά τους το μακαρίτη το Γιάννη το Μεγαλοκονόμο ή Μπερντίο, ένα καλοστεκούμενο μεσόκοπο άνθρωπο ήρεμο και πολιτισμένο, με άψογη εμφάνιση.

Όσοι τον γνώρισαν θα θυμούνται, ότι κάθε Κυριακή πρωί ήταν από τους πρώτους που έκανε την εμφάνισή του στο παζάρι με το καινούργιο του το κουστόμυ καλοραμένο και καλοσιδερωμένο, την ανοιχτόχρωμη γραβάτα του, το απαραίτητο μπουμπούκι κόκκινου τριαντάφυλλου στο πέτο και ένα μπαστούνάκι από Ινδικό καλάμι στο χέρι.

Τον θυμήθηκα τώρα τον καημένο το φίλο μου το Γιάννη Μπερντίο, γιατί μούρθε στο νου μια υποθεσούλα, μια εμπειρία ανθρωπιάς, που είχα μαζί του την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία, τότε που τα λεπτά ήταν λίγα και πολύ ακριβά.

Η μακαρίτισσα η γυναίκα του η Μπετίνα, είχε στο κέντρο του Ποταμού ένα ακίνητο (μαγαζί) συννορευόμενο στη βορεινή του την πλευρά με οικόπεδο τότε και τώρα μαγαζί του Γιάννη Καλογρίδη, αν θυμάμαι καλά το όνομα του ιδιοκτήτη.

Όταν ο Καλογρίδης αποφάσισε να οικοδομήσει το οικόπεδό του, οι τεχνίτες οικοδόμοι χρειάστηκε ν' ανοίξουν δυό μικρές θυρίδες στον τοίχο του γειτονικού ακινήτου της Μπετίνας για να στηρίξουν τη σκαλωσιά τους.

Μόλις είδε τις σκαλοθυρίδες η Μπετίνα μπουκάρισε την Κυριακή στο γραφείο μου αναστατωμένη και μου ζητούσε να αναλάβει την υπόθεσή της και να υποχρεώσω σώνει και καλά τον Καλογρίδη ή να κλείσει τις θυρίδες ή να της πληρώσει 1.500 δραχμές αποζημίωση για τη ζημιά.

Προσπάθησα να την γαληνέψω και να την πείσω ότι δεν έγινε ζημιά στο ακίνητό της, ότι σε λίγο θα τέλειωνε η οικοδομή και ο γείτονάς της θάκλεινε τις θυρίδες, μα δεν τα κατάφερα.

— Θέλω να κλείσει τις θυρίδες, επέμενε, αλλιώς τικά να μου πληρώσει 1.500 δραχμές για τη ζημιά που μούκανε.

Και μούρθε η μακαρίτισσα και την άλλη Κυριακή και την παράλλη και είχε πάντα τις ίδιες παράλογες απαιτήσεις.

Είχε αρχίσει μα την αλήθεια να με προβληματίζει, να με κουράζει και να με στενοχωρεί αυτή η μικροϋπόθεση, όταν μπήκε στη μέση, σαν από μη-

χανής Θεός, ο μακαρίτης ο άντρας της ο μπάρμπα Γιάννης ο Μπερντίος.

Κάποια από κείνες τις μέρες συναντηθήκαμε και με ρώτησε χαμογελαστός.

— Μπορείς να μου πεις στο Θεό σου τί υποθέσεις έχει η γυναίκα μου και έρχεται τούτες τις ώρες συχνά πυκνά στο γραφείο σου;

Όταν του είπα το λόγο, όταν του είπα ότι επιμένει να βάλω τον Καλογρίδη να ξηλώσει τη σκαλωσιά του ή να την αποζημιώσει για τη ζημιά, ξα-

ναρώτησε:

— Και τί αποζημίωση σου είπε ότι θέλει να της δώσει;

— Μα... 1.500 δραχμές, του είπα δισταχτικά.

Πάντα χαμογελαστός, έβγαλε το πορτοφόλι του, μου μέτρησε 1.500 δραχμές και μου είπε:

— Όταν ξανάρθει δώστα της τα λεφτά και πέστης ότι ο Καλογρίδης τάδωσε.

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΔΑΡΗΣ

Σπυρουλή και φερετζές

— Οἱ διάλογοι μωρὲ θὰ σέ δούνε δῶνα κάτω καὶ φτιάχνεις τὸ φερετζέ σου πρῶι - πρῶι; Ξέσπασε ὁ Σπυρουλῆς ποὺ πῆγαινε νὰ σκάσει ἀπὸ τὸ κακὸ του.

Ὁ λόγος ἡ φουρτούνα, ἡ ἀπότομη φουρτούνα ποὺ ξέσπασε στὰ καλὰ καθοῦμενα κάτω στὸ γυαλὸ τῆς Λαγκάδας.

Ὅλα ἐτοιμα ἡ βάρκα τοῦ Σπυρουλῆ μὲ τὴν τράτα φορτωμένη, οἱ κρόκοι περασμένοι στὶς πλάτες, ἓνα σπρώξιμο τῆς βάρκας στὴ θάλασσα καὶ ἡ καλὰδα θ' ἀρχιζε νὰ πέφτει, νὰ καλάρη, νὰ φέρει ψάρια καὶ τὸ βράδυ νὰ γίνει ἡ καθιερωμένη διανομὴ στοὺς ἀνθρώπους ποὺ μοχθοῦσαν νὰ τραβοῦν κρόκο ὅλη μέρα.

Ἀχ καὶ κείνος ὁ κακοτράχαλος ἀνήφορος μετὰ, κατακόρυφος σχεδόν, πῶς νὰ τὸν ἀνεβάσεις μετὰ ἀπὸ τόση κούραση τῆς ἡμέρας καὶ νηστικὸς, καὶ οἱ περισσότεροι ξυπόλητοι, ποὺ γινόταν πιὸ μαρτύριο ὅταν τὸ μερτικὸ ἦταν λίγο, τίς πιὸ πολλές φορές καὶ καμμιά φορὰ καθόλου! «Τ' ἀκούτε σεῖς τῶν Ντισκοτέκς, ἔτσι γλεντοῦσαν οἱ πατεράδες σας».

Ἔτσι καὶ κείνο τὸ πρῶινὸ, κατέβηκε πάλι τὸ λεφούσι διότι πράγματι γιὰ λεφούσι ἐπρόκειτο. Πολυάριθμοι ἄνθρωποι μὲ τὴν καθημερινὴ ἐλπίδα γιὰ ἓνα καλὸ βραδυνὸ μερτικὸ.

Δυστυχῶς ὁμως ὁ καιρὸς δὲν σιγοντάρισε καὶ ἡ βάρκα δὲν σπρώχθηκε, ἡ καλὰδα δὲν ἔπεσε. Ἐκεῖνο ποὺ ἔπεσε ἦταν ἡ κατῆφεια, ἡ ἀμηχανία, ἡ στενοχώρια. Πάει ἡ μέρα, πᾶν οἱ ἐλπίδες μόνον ὁ ἀνήφορος συνεπῆς καὶ χαιρέκακος, περίμενε.

Καὶ πάνω σ' ὅλα αὐτὰ, ἓνα παλληκαρόπουλο εἶχε ἀνεβῇ σ' ἓνα βράχο καὶ μὲ καθρέφτη τῇ θάλασσα, ἐβγαλε μιὰ μεγάλη τσατσάρα κα ἐφτιαχνε τὴ χωρίστρα του, σὰν νὰ βρισκότανε σὲ καμμιά δεξίωση καὶ ἐτοιμαζότανε γιὰ χορὸ.

Τὸ μάτι τοῦ Σπυρουλῆ ἀγριεμένο σὰν τῇ θάλασσᾳ ἔπεσε πάνω του καὶ βρῆκε διέξοδο ὁ θυμὸς καὶ ἀνάμικτος μὲ εἰρωνεῖα ξέσπασε «Οἱ διάλογοι θὰ σέ δούνε μωρὲ δῶνα κάτω καὶ φτιάχνεις τὸ φερετζέ σου;»

Ὁ φίλος μου ὁ Γιώργος ὁ Τζέτζος ἐλπίζω νὰ τὸ θυμῆθηκε...

ΧΑΡ. ΦΑΤΣΕΑΣ 1985

Τὰ Κύθηρα μὲ τὰ πανάρχαια χρόνια

1) Η ΘΕΣΗ

Το νησί Κύθηρα βρίσκεται ανάμεσα στην Πελοπόννησο και την Κρήτη. Είναι νοτιοδυτικά του πελοποννησιακού Κάβο - Μολέα και βορειοδυτικά του δυτικού κρητικού ακρωτήρι της Γραμβούσας, ή, αν θέλετε διαφορετικά, του κόλπου Κισσάμου, (στο νομό Χανίων). Ελέγχει την είσοδο, από την ανατολική κόχη, του Λακωνικού κόλπου.

2) ΠΡΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Η θέση του νησιού ήταν το σταυροδρόμι με την ανατολική και δυτική Μεσόγειο, για τις ναυτικές ρότες από τα ευρωπαϊκά, (ελλαδικά) παράλια στ' αφρικανικά και αντίθετα. Στα Κύθηρα προσδένονται το Αιγαίο και το Ιόνιο πέλαγος.

Στα πανάρχαια χρόνια, που στη ναυτική πορεία η κάθε σκάλα ήταν συχνά η αληθινή σωτηρία των ναυτικών, τα Κύθηρα ήταν τ' αποκούμπι, το καταφύγι, η ανάπαυλα όλων εκείνων, που έρμαιοι των ανέμων και των κυμάτων ταξίδευαν μερόνυχτα, άλλοτε από την πλεονεξία της απόκτησης όλο και πιο πολλών αγαθών, κι άλλοτε πάλι, από έρωτα για πλάνεψη στον πόντο.

Και συχνά, ναι πολύ συχνά, από δίψα για γνωριμία νέων τόπων κι ανθρώπων, ή από ματαιοδοξία για κατακτήσεις, άφιναν τα σπίτια τους, τις γνώριμες ακτές τους και ρίχνονταν στους θολωμένους ορίζοντες, που τότε δεν προοιωνίζαν πάντα σίγουρο γυρισμό. Τότε ακόμα, που πολλές φορές δεν υπήρχε στο ταξίδι ξεκάθαρος προορισμός.

Αργότερα, στην εποχή του μινωϊκού και μυκηναϊκού πολιτισμού, τρεις μεγάλοι τόποι δισσταύρωναν τις ρότες τους στις κυθηραϊκές ακτές.

Η μινωϊκή Κρήτη, η Πύλος του Νέστορα και η Μυκήνα των Ατρείδων. Η Μυκήνα των Ατρείδων, πούχε τότε συγγενικούς δεσμούς με τη Σπάρτη των Ατρείδων. Σε κείνα τα «πήγαιν' έλα», τα πολύ συχνά, στην πιο παλιά εποχή, κυριαρχούσαν τα κρητικά του Μίνωα καράδια. Ήταν «ο λαός των θαλασσών».

Αργότερα άλλαξαν οι καιροί κι έβλεπες στις κυθηραϊκές ακτές συχνότερα καράδια της Μυκήνας και της Πύλου.

Μια μεγάλη εποχή ήταν κι εκείνη, που στα «άγια Κύθηρα» έβλεπες τα καράδια των Φοινίκων εμπόρων κι εφοπλιστών. Τότε, που κάποιοι απ' αυτούς με τον Κάδμο, κατὰ στάλαξαν για καιρό στη Βοιωτία κι έγιναν αφορμή ν' αρχίσει στην Ελλάδα, (πρώτη στην Ευρώπη), η αδιάκοπη από τότε εποχή των γραμμάτων, αυτή που ζούμε σήμερα και που χωρίς αυτή πια ο άνθρωπος δεν κάνει, αυτή που την ονομάσαμε **ΜΕΤΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ**.

Από τον ΓΙΑΝΝΗ ΦΑΤΣΕΑ

Μα θαρρώ είναι καιρός ν' αρχίσω μια πιο αναλυτική ιστορική περιγραφή.

Πρώτα - πρώτα να πω για τ' όνομα του νησιού.

Σήμερα το λέμε Κύθηρα. Μα και πανάρχαια έτσι τόλεγαν το νησί.

Σύμφωνα με τη μυθική παράδοση το νησί το αποίκισε ο φοίνικας Κύθηρος και τούδωσε τ' όνομά του. Ή προς τιμή του τούδωσαν άλλοι τ' όνομά του.

Όμως στην Πελοπόννησο υπήρχε ποτάμι με τ' όνομα Κύθηρος, στην Αττική δήμος Κύθηρος και στην Κύπρο πόλη με τ' όνομα Κυθήρα ή Κυθέρεια.

Στην αρχαιότητα το νησί ονομαζόταν και Πορφυρούσα ή Πορφυρίς. Τ' όνομα τούτο δόθηκε στο νησί γιατί στις ακτές του ψάρευαν οι πανάρχαιοι Κυθήριοι το «πορφυρό» κοχύλι, που μ' αυτό έδαφαν τις αρχαίες πορφύρες των βασιλιάδων και των αρχόντων, (τότε που οι βασιλιάδες κι' οι αρχόντοι, ευλογώντας τα γένια τους, δέναν τα σκυλιά με τα... λουκάνικα). Η εκμετάλλευση του «πορφυρού» κοχυλίου διδάχτηκε στους Κυθήριους από τους «άποικους» Φοίνικες. Η βαφή με κοχύλι απέδιδε κατακόκκινο χρώμα.

Για την ονομασία του νησιού σε Πορφυρούσα ή Πορφυρίδα γράφει και ο λατίνος συγγραφέας Πλίνιος (GAIUS PLINIUS SECUNDUS), στο έργο του «NATURALIS HISTORIA», πούζησε την περίοδο από 23—79 μ.Χ. Και αιτιολογεί την ονομασία με την ύπαρξη στις ακτές του νησιού του «πορφυρού» κοχυλίου, που το ψάρευαν οι ντόπιοι και το εκμεταλλεύονταν εμπορικά.

Το ψάρευαν οι ντόπιοι το χρωστικό κοχύλι το φθινόπωρο και τον χειμώνα, γιατί την άνοιξη με την αναπαραγωγή, έχανε από τη χρωστική του ικανότητα. Η ποιότητα της βαφής εξαρτιόταν από την πρόελευση των κοχυλίων.

Τα κοχύλια των Κυθήρων ήταν άριστης χρωστικής ικανότητας. Η απ' αυτά βαφή ήταν άριστης ποιότητας, αναλώσιμη με τον καιρό και τις περιβαλλοντολογικές συνθήκες. Η βαφή της πορφύρας απέδιδε λαμπερό υγειοκόκκινο χρώμα στο ομώνυμο ένδυμα των αρχαίων αρχόντων.

Γελικά η βαφή των υφασμάτων με το χρώμα των κοχυλίων λεγόταν «αλουργή βαφή» και ήταν ανώτερη των τότε φυτικών ή ορυκτών βαφών. Οι ψαράδες έβγαζαν από τη θάλασσα ζωντανά τα κοχύλια. Τα τοποθετούσαν σε δοχεία και τ' άφηναν στον ήλιο για μέρες. Τα κοχύλια με τον θάνατό τους στα δοχεία άφηναν ένα υγρό, που στην αρχή ήταν

πρασινωπό, ύστερα γινόταν κυανό και τέλος έπαιρνε το οριστικό κόκκινο χρώμα.

Αυτό το κόκκινο υγρό ήταν η πρώτη ύλη της βαφής, που αραιωμένη μενερό την έδραζαν σε καζάνια, (πήλινα), όπου στο θράσιμο έριχναν τα υφάσματα πούθελαν να βάψουν.

Στην αρχαιότητα η βαφή αυτή ήταν πολύ διαδεδομένη. Στην ανατολική Μεσόγειο λειτουργούσαν πολλά τέτοια χρωματοουργεία. Τα πιο ονομαστά ήταν στη Νίσυρο και Κύθηρα. Τα χρωματοουργεία των Κυθήρων κράτησαν μέχρι τα πρώτα μεταχριστινικά χρόνια και προμήθευαν στους Ρωμαίους αυτή την πρώτη χρωστική ύλη.

Ο Πλούταρχος μας γνωρίζει ότι όταν ο Μεγαλέξαντρος μπήκε στ' ανάκτορα του Δαρείου στα Σούσα, δέχκε μεγάλη ποσότητα αυτής της πρώτης χρωστικής ύλης, που την είχαν συγκεντρώσει εκεί οι Πέρσες πριν από 190 χρόνια (Αλεξ. 36).

Για την αντοχή αυτής της ύλης ο Πλίνιος μας λέει ότι τα βαμμένα υφάσματα που μ' αυτά ο Σέρβιος Τύλιος, (6ος βασιλιάς της Ρώμης 578—535 π.Χ.), κάλυψε το άγαλμα της Τύχης διατηρήθηκαν 560 χρόνια. («NAT. HISTORIA» 7, 197).

Για την εξαιρετική ποιότητα των κυθηραϊκών κοχυλιών έγραψε και ο γραμματικός Στέφανος Βυζάντιος στο λεξικό του, στη λέξη «Κύθηρα», τούτα κατά λέξη. «Κύθηρα· νήσος πόλιν ομώνυμον έχουσε προς Κρήτη, από Κυθήρου του Φοίνικος, εκαλείτο δε Πορφυρούσα, δια το κάλλος των περί πορφύρων, ως Αριστοτέλης. Οι οικητορες Κυθήριοι, και Κυθηρία και η γυνή, και η νήσος λέγεται Κυθηραία...» Δηλαδή:

«Κύθηρα· νησί πούχει ομώνυμη πόλη προς τη μεριά της Κρήτης, από την εποχή του φοίνικα Κύθηρου, ονομαζόταν και Πορφυρούσα, για την ομορφιά των πορφύρων, όπως (υποστηρίζει) ο Αριστοτέλης. Οι κάτοικοι Κυθήριοι, και Κυθηρία η γυναίκα, και το νησί λέγεται Κυθηραία...».

Όπως γράφει ο αξέχαστος δάσκαλός μου, κυθήριος λαογράφος Γιάννης Π. Κασιμάτης, (Ξερός), στο πολύτιμο για τις πηγές του βιβλίο του «Από την παλιά και σύγχρονη Κυθηραϊκή ζωή», (σελ. 24), το πορφύρο κοχύλι το ψάρευαν οι αρχαίοι Κυθήριοι στον όρμο του Αυλέμωνα, όπου και σήμερα υπάρχει και οι ντόπιοι ψαράδες το λένε «μάτι»...».

Το όνομα Κύθηρος ή Κύθηρα (KUTHERA) έχει φοινικική προέλευση, όπως υποστηρίζει ο VICTOR BERARD στους «TABLES ODUSSEENFS», (Παρίσι 1932), που αναφέρονται στο πολύκροτο βιβλίο του «PHENICIENS ET L' ODYSSEE». (Προβληματίζουν τα σανσκριτικά «GÜH», «GÜH - AMI», «GÜDH - A» και «GÜH - A» σχετ. με το κείμενο.

Αλλά και η ονομασία του αρχαιότερου λιμανιού του νησιού, η Σκάνδεια (SCADEIA), αναφέρεται επίσης από τον BERARD πως έχει φοινικική προέλευση.

Η προϊστορία του νησιού αρχίζει να μας γίνεται γνω-

στή με την πρώτη φάση (πρώ-μη), της χάλκινης εποχής. Από αυτή την περίοδο δρέθηκαν πρωτοελλαδικά στοιχεία.

Στη μεσαία χάλκινη περίοδο δρέθηκαν στοιχεία που μαρτυρούν μινωική, (Κρητική), προέλευση.

Στην ύστερη φάση της εποχής του χαλκού, που το επίκεντρό της πρέπει να εκτιμηθεί εκεί ανάμεσα στα 1300 — 1100 π.Χ., και, που σ' αυτή την περίοδο υπάρχει η πιθανότητα να γίνει ο Τρωϊκός Πόλεμος(1), δρέθηκαν στοιχεία με προέλευση από τις περιοχές του μυκηναϊκού πολιτισμού (Μυκήνα - Πύλος).(2)

Ο αείμνηστος WACE και μερικοί άλλοι αρχαιολόγοι είχαν αποδείξει την ύπαρξη στενών δεσμών μεταξύ Κνωσσού και της ηπειρωτικής Ελλάδας κατά την περίοδο που προηγήθηκε της καταστροφής του ανακτόρου της Κνωσσού(3) και σκεύτηκαν ακόμη να τους αποδώσουν σε επίδραση της ηπειρωτικής Ελλάδας επί της Κρήτης και όχι σε επίδραση της Κρήτης επί της ηπειρωτικής Ελλάδας...»

Αυτά γράφει ο καθηγητής J. CHADWICK στο βιβλίο του «Γραμμική Γραφή Β', η πρώτη ελληνική γραφή», (μετάφρ. Δ. Τζωρτζίδη σελ. 112 έκδ. 1962).

Όλα αυτά μαρτυρούν ότι τα Κύθηρα ήταν κάποτε στο σταυροδρόμι των δύο πανάρχαιων ελληνικών πολιτισμών, του Μινωϊκού και Μυκηναϊκού.

Από την αποκρυπτογράφηση των πινακίδων της Γραμμικής Β', πούγινε από τον αξέχαστο μεγάλο ερευνητή άγγλο αρχι)να Μιχ. Βέντρις, (M. VENDRIS), με τον άξιο συνεργάτη του καθηγητή του Καίμπριτζ J. CHADWICK, φαίνεται ότι ανάμεσα στα ευρήματα γραφής της Κνωσσού, Πύλου και Μυκήνας, υπάρχουν στενές σχέσεις, σ' ό,τι αφορά τον γραφολογικό, γλωσσικό, θρησκευτικό, οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Οι Πελοποννήσιοι για να πάνε στην Κρήτη έπρεπε να περάσουν υ π ο χ ρ ε ω τ ι κ ά από τα Κύθηρα. Τόσο οι Μυκηναίοι όσο και οι Πύλιοι.

Το ίδιο υποχρεωτικά γινότανε και με την αντίθετη ρότα. Αυτοί, από την Πύλο, ή για την Πύλο, έκαναν τη δυτική παράπλευση του νησιού.

Αυτοί, από την Μυκήνα ή για την Μυκήνα, έπλεαν κατά μήκος της ανατολικής ακτής.

Οι Μυκηναίοι, μετά τον Κάδο Μαλέα έφταναν στα κυθηραϊκά λιμάνια για να κάνουν το επόμενο «πήδημα» στ' Αντικύθηρα κι από κει το δεύτερο για την Κρήτη. Τα ίδια και στο γυρισμό.(1)

Οι Πύλιοι από το Ταίναρο έπρεπε να κάνουν μεγαλύτερο «πήδημα» για να φτάσουν των τότε θαλασσοπόρων όρμους των δυτικών ακτών του νησιού, όπως για παράδειγμα στη θέση «ΦΟΙΝΙΚΙΕΣ», ή πιο κάτω στις ακτές του Μυλοποτάμου, ή των Μυρτιδιών, ή κι ακόμα νοτιότερα, (απ' όπου και το «Κυθη - γενής», που ο Ησόχιος ερμηνεύει «ο Κρυφίως γεννηθείς»), κι όλα τούτα ανάλογα με τα κέφια των ανέμων. Οι δυτικοί άνεμοι έστελναν τα καράδια τους να περάσουν κατά μήκος των ανατολικών ακτών, οι ανατολικοί και δόρειοι κατά μήκος των δυτικών.

Τότε, που τα πανιά είναι αμφίδολο αν είχαν ακόμη απλωθεί στους αφρούς των κυμάτων, τότε, που το κουπί ήταν η μοναδική κινητήρια δύναμη, που η σωματική δύναμη ήταν ο βασικός συντελεστής της επιδίωξης και των «επιτευγμάτων».

Πιστεύω λοιπόν ότι στα Κύθηρα θα πρέπει να υπάρχουν ακόμη πολλά ίχνη των πανάρχαιων εκείνων εποχών. Και θα πρέπει να αναζητηθούν και να βρεθούν, όσα απ' αυτά δεν κατακλύστηκαν από τη θάλασσα, ή δεν τα κατάρρεψε η άγνοια των ανθρώπων, μέσα στους περασμένους μεγάλους καιρούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

(1) Ο Ιστορικός Διόδωρος (90—21 π.Χ.) εκτιμά ότι ο Τρωϊκός Πόλεμος έγινε το 1184 π.Χ., (η άλωση της Τροίας), και ότι οι Ηρακλείδες κατέβηκαν το 1104 π.Χ.

Οι Ηρακλείδες σύμφωνα με την αρχαία μυθολογική παράδοση, ήταν η φυλή που σχηματίστηκε από τους 50 γιούς του Ηρακλή. Αυτή η φυλή επέδραμε στην Πελοπόννησο, όπου τελικά εγκαταστάθηκε. Κατά την ίδια παράδοση, πέρασε στις περιοχές Αργολίδας, Λακωνίας και Μεσσηνίας. Είναι τα κύρια αρχικά στέκια των Δωριαίων. Άλλωστε ίχνη της φυλής Ηρακλειδών δεν εσώθηκαν. Σημειώνω ότι η αρχαία μυθολογική παράδοση θέλει συμμάχους τους Ηρακλείδες και τους Αχαιούς. Η χρονολόγηση του Διόδωρου, (1100 π.Χ.), για τη δραστηριότητα των Ηρακλειδών «συμπίπτει» με την κάθοδο των Δωριαίων.

Διόλου απίθανο λοιπόν οι Ηρακλείδες του Διόδωρου να είναι οι Δωριείς.

(Βλ. και σχετ. παραπομπές της σελ.....).

Η έναρξη των Ολυμπιάδων, «αναφέρει» ο Διόδωρος, έγινε το 776 π.Χ. (ή το 775), και τα πιο πάνω εξάγει από τη σειρά των Ολυμπιάδων και τους πίνακες των Αθηναίων αρχόντων και Ρωμαίων υπάτων. (Σχετ. γράφω στο διβλίο μου «Το Οδοιπορικό του αρχ. ελλην. λόγου»).

(2) Σημειώνω ότι κατ' εμέ η εποχή του σιδήρου έχει συμπεριλάβει, από ιστορική άποψη, τον 8ο π.Χ. αι., (αιώνα των δύο επικών Ομήρου και Ησίοδου), σ' αντίθεση μ' ό,τι από ορισμένους υποστηρίζεται για την έναρξη, (από τη χρήση του μετάλλου), της εποχής του σιδήρου, στον ελληνικό χώρο.

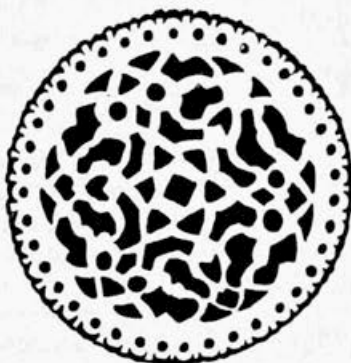
(3) Η καταστροφή από πυρκαγιά του Β' υστερομινωϊκού ανακτόρου έγινε γύρω στα 1400 π.Χ.

(1) Κι αυτό το «πήγαιν' έλα» φαίνεται και στον ύμνο στον «Εις Απόλλωνα Πύθιον»(11).

«... Κρήτες από Κνωσού Μινωίου, οι ρα τ'	στ.	393
άνακτι,... ες Πύλον ημασθέντα Πυλοιγενέας	»	398
τ' ανθρώπους έπλεον...»	»	399

Δηλ. «... Κρήτες από του Μίνωα την Κνωσό κι αυτοί στον άνακτα... στην Πύλο την αμμόδη και στους γενναίους της Πυλίας άντρες πλέανε...»

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Ἡ Ἱστορία τοῦ Ποταμοῦ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΚΤΩΡΑ ΠΑΝΑΡΕΤΟΝ

(Ἐπαγγελματικά, Κοινωνική Πρόνοια καὶ ἄλλα ἐνδιαφέροντα (ὅπως τὰ ἐξῆς τὰ 30 τελευταῖα χρόνια τῆς ἐμπορικῆς μου ἐν Ποταμῷ σταδιοδρομίας 1936 - 1966 καὶ ἀπὸ τὶς πληροφορίες πού μπόρεσα νὰ συγκεντρώσω).

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

—2—

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΙΧ. ΜΕΓΑΛΟΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ὁ πατέρας τοῦ Σταύρου, ὁ καὶ Δήμαρχος Ποταμίων Διατελέσας, Μιχαὴλ Μεγαλοοικονόμος, ἀγύρασε τὸ οἰκόπεδον ἀπὸ τὸν Παπὰ Παναγιώτην Πανάρετον (Μπορτολὴν) καὶ εἰς αὐτὸ ἐκτίσσε κτίρια μεγάλα, ὅπου ἐγκατέστησε καὶ ἀνέπτυξε τὶς βιομηχανικὲς του δραστηριότητες.

Ὁ Δήμαρχος ἦτο ἐπιχειρηματίας δημιουργικὸς καὶ προοδευτικὸς.

Τὸ 1915 ἐκάμε ἐκεῖ ἀλευρόμυλον μηχανοκίνητον. Κατόπιν ἐκάμε ἐκεῖ τὸ πρῶτον ἐν Ποταμῷ μηχανοκίνητον ἐλαιοτριβεῖον. Τὸ ἐλειτουργήσῃ διὰ πρῶτην φορὰν τὸ 1916.

Ἐν συνεχείᾳ ἐδημιούργησε σαπωνοποιεῖον, καὶ κεραμοποιεῖον, στήν ἀρχὴν χειροκίνητον καὶ κατόπιν μὲ πρέσσαν μηχανοκίνητον.

Τὸ κεραμοποιεῖον ἐλειτουργήσῃ μέχρι τὸ 1930.

Ἐνῶ ὁ ἀλευρόμυλος, τὸ σαπωνοποιεῖον καὶ τὸ ἐλαιοτριβεῖον ἐλειτουργήσαν μέχρι τὸ 1978. Ἐκτοτε αὐτὰ παραμένουν κλειστὰ μέχρι καὶ σήμερον.

Ὁ Μιχαὴλ Μεγαλοοικονόμος ἀπέθανε τὴν 5ην Μαΐου 1952, εἰς ἡλικίαν 81 ἐτῶν.

Ἡ ὅλη του δράσις, πρωτοποριακὴ ἐν πολλοῖς μάλιστα, ἀφῆσεν ἐποχὴν. Εἶχε δὲ ἀποδῆ ἐπωφελῆς διὰ τὴν ὅλην οἰκονομίαν τῆς νήσου.

Ἀπὸ τοῦ θανάτου του, τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐπιχειρήσεων ἀνέλαβε καὶ ἐσυνέχισεν ὁ υἱὸς του Σταύρος. Ἡ δὲ διὰ λόγους ὑγείας ἀπέχει.

Σημειωτέον ὅτι εἰς ἓνα τμήμα τῶν κτιριακῶν αὐτῶν ἐγκαταστάσεων (καὶ δὴ ἐπὶ τῆς προσόψεως

αὐτῶν, ἐπὶ τῆς κεντρικῆς ὁδοῦ Ποταμοῦ - Χώρας, τὸ 1952 ἱδρύσε ἐργαστήριον μηχανουργεῖον ὁ Γεώργιος Πασχάλης.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1966 ἱδρύσε πάλιν ἐκεῖ μηχανουργεῖον ὁ Ἐμμανουὴλ Κωνστ. Πασχάλης.

ΚΤΙΡΙΟΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ ΜΕΛΙΤΤΑ (ΝΤΡΙΖΟΥ)

Εἰς αὐτὸ ἐγκαταστάθησαν κατὰ καιροὺς διάφοροι ἐπαγγελματίαι διαφόρων ἐπαγγελμάτων, ὡς κάτωθι:

1) Πρῶτος εἰς αὐτὸ ἐγκατασταθεὶς, ὁ καὶ ἱδρυτῆς, ἦτο ὁ Θεοδωράκης Μελιττᾶς, ἀπὸ τὸ 1895 — 1925, ἐπὶ μίαν δηλαδὴ 30ετίαν περίπου. Εἶχε φανοποιεῖον.

2) Κατόπιν εἰς αὐτὸ, πάλιν φανοποιεῖον, εἶχεν ὁ Πολυχρόνης Γεωργίου Πασχάλης.

Εἰς αὐτὸ μάλιστα εἶχε στεγασθῇ ἐπὶ τι διάστημα καὶ ὁ πατέρας του Γεώργιος Πασχάλης, μηχανικὸς.

3) Περί τὸ ἔτος 1943 ἦτο ἐκεῖ τὸ Ὑποδηματοποιεῖον τῶν Ὁμήρου Ἀραπατζῆ καὶ τοῦ Γεωργίου Ἱερῆως Παχουντάκη.

4) Κατόπιν ἐκεῖ ἦτο τὸ σιδηρουργεῖον τοῦ Τηλέμαχου Μπελέση ἀπὸ τὸ ἔτος 1952 ἕως περίπου τῷ 1971.

ΚΤΙΡΙΟΝ ΣΩΤΗΡΑΚΟΥ — ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ (ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΩΝΙΑΔΙΚΑ)

Εἰς αὐτὸ εἶχαν ἐγκατασταθῇ διάφοροι κατὰ καιροὺς ἐπαγγελματίαι διαφόρων ἐπαγγελμάτων, ὡς κάτωθι:

1) Ἀπὸ τὸ 1915 — 1920 ἦτο ἐκεῖ τὸ Φανοποιεῖον τοῦ Γεωργίου Μαρμαρά (τοῦ ἐπιλεγομένου «Ἀνδριώτης»).

2) Τὸ Ὑποδηματοποιεῖον τοῦ Νικολάου Σοφίου (Τσότρα) ἀκολούθως δὲ υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου Νικολ. Σοφίου (γαμβροῦ ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Ἰωάννου Καψάνη (Τζερεφού).

3) Κατὰ τὸ 1937 εἶχαν ἐκεῖ ραφεῖον οἱ Ἀδελφοὶ Ἰωάννου Ἱερῆως Παχουντάκη.

ΜΑΝΔΡΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΤΣΙΤΣΙΛΙΑ (ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΩΝΙΑΔΙΚΑ)

Εἰς αὐτό, διάφοροι οἱ κατὰ καιροὺς ἐπαγγέλματα μετὰ διάφορα ἐπαγγέλματα, ὡς κάτωθι:

1) Γκαράζ Μπότη Θεοδώρου Κασιμάτη (Ατζάτου).

2) Εἶδη οἰκοδομῶν Δημητρίου Μιχαὴλ Μεγαλοοικονόμου.

3) Πρατήριον βενζίνης τοῦ Θεοδώρου Παναγ. Πρωτοψάλτη (Ψάλτη).

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ «ΨΑΛΤΗ»

Ἐκτίσθη καὶ ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Παναγιώτη Πρωτοψάλτη («Ψάλτη»).

Ἐχρησιμοποιήθη ὑπ' αὐτοῦ ὡς παντοπωλεῖον ἀπὸ τὸ 1918—1938, ἐκτοτε δὲ ἐν αὐτῇ ἐμπορεύεται ὁ υἱὸς τοῦ Θεόδωρος. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἐτους 1955 ἀντικείμενον τῆς ἐμπορικῆς τοῦ δραστηριότητος εἶναι πολλὰ εἶδη γενικοῦ ἐμπορίου, ὡς π.χ. ἀνταλλακτικὰ καὶ εἶδη αὐτοκινήτων, ἐλαστικὰ αὐτοκινήτων, ξυλεῖα, ἀντιπροσωπεῖα μπύρας κλπ.

Σημειώτεον ὅτι τὸ αὐτοκίνητον τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ τοῦ ἔχει φέρει ἀπὸ τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἐτους 1959.

Τὸ 1962 ἤρχισε καὶ ἐμπόριον ραπτομηχανῶν.

Τὸ 1972 ἐπῆρε καὶ τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τῆς PEPSI - COLA.

Προοδευτικὸς καὶ δραστήριος ἐμπορος οὗτος.

Ἐκ τῶν πρώτων ἐβάλε τηλεφώνον, καὶ δὴ τὸν Ἰούλιον 1962.

Οἱ υἱοὶ τοῦ συνεχίζουν τὰς ἐπιχειρήσεις του.

ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΡΙΦΥΛΛΗ (ΚΑΒΑΚΟΥ)

Εἰς τὸ κτίριον αὐτὸ ἐγκατεστάθησαν κατὰ καιροὺς πολλοί, διάφορα ἀσκήσαντες ἐπαγγέλματα.

Ἐχρησιμοποιήθη τὸ κτίριον διὰ διαφόρους κατὰ καιροὺς χρήσεις, ὡς κάτωθι:

1) Κουρεῖον τοῦ Θεοδώρου Ἀντωνίου Τριφύλλη.

2) Ψιλικὰ τοῦ Ἰωάννου Ἀντωνίου Τριφύλλη.

3) Καφενεῖον τοῦ Λοῦη Ἰερέως Κυριάκου Χλαμπέα.

4) Καφενεῖον τοῦ Δημητρίου Δάδη (γαμβροῦ ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Δημητρίου Ἀραπατζῆ).

5) Ταβέρνα τῶν Ἀλέκου καὶ Ἀλκίπης Μακρίδη τὸ 1945.

Σημείωσις: — Ἡ Ἀλκίπη Μακρίδη ἦτο ἀδελφὴ τοῦ Πολυχρόνη Λειβαδίτη.

6) Γενικὸν Ἐμπόριον, τὸ 1947, ὁ Νικόλαος Παναγιώτου Γεωργόπουλος (Φέλιος).

7) Παντοπωλεῖον καὶ Ἐστιατόριον οἱ Ἐμμανουὴλ ἤλ Ἀντωνίου Τριφύλλης καὶ Θεοδ. Σούγιαννη, 1950—1955.

8) Οἶνομαγειρεῖον τοῦ Ἐμμανουὴλ Ἀντωνίου Τριφύλλη (ἀλλὰ δὲν ἐλειτούργει καθημερινῶς).

Ἀκολουθῶς, ἐσυνέχισε τὴν λειτουργίαν τοῦ Οἶνομαγειρεῖου αὐτοῦ ἡ σύζυγός του Μαριγούλα Ἐμμ. Τριφύλλη ἀπὸ τὸ 1957—1961, καθημερινῶς.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Αὐγούστου 1961 μόνον τὴν Πέμπτην καὶ τὴν Κυριακὴν.

9) ὡς Ἐστιατόριον τοῦ Ἐμμανουὴλ Βενάρδου (Μανῶλα) ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 1963.

10) ὡς Ἐστιατόριον τοῦ Γεωργίου Μαύρου (ἀπὸ τὴν Νάξον) ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1967.

11) ὡς ἀποθήκη μηχανημάτων τοῦ Θεοδώρου Ψάλτη ἀπὸ τοῦ ἐτους 1968.

12) ὡς κατάστημα ἡλεκτρικῶν εἰδῶν κουζίνας τοῦ Ἐμμανουὴλ Κασιμάτη (Βασίλα) κατὰ τὰ ἔτη 1973—1978.

(Συνεχίζεται)

Ἡ ἀληθινὴ ζωὴ

— Πέρα στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
ἐκεῖ ποὺ ἀργοπεθαίνει ὁ ἥλιος,
τὸ ἄλυκο τὸ αἶμα χύνει,
καὶ παίρνει πορφυρὸ τὸ χρῶμα
ὁ ὀρίζοντας ὁ ἀλαργινός.
Ἐκεῖ συνάντησα τ' ὄνειρου
καὶ τῆς ζωῆς τὴν ὁμορφάδα,
καθῶς κυττούσα ἓνα καρᾶδι
πούφευγε μὲ καλὸ καιρὸ.

— Ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ πελάγου,
στοῦ οὐρανοῦ τὴν γλαύκη ὄψη,
εἶδα πουλιά νὰ φτερουγάνε,
κοπάδια πούσκιζαν τὰ μάκρη,
κύματα πᾶν' ἀπ' τὸ νερὸ.
Μάτων' ὁ ἥλιος τὰ φτερά τους,
κι ἐμοιαζαν νάναι λαβωμένα
ἀπ' τὰ ὀλόχρυσά του βέλη
μὰ ζωηρά φτεροκοποῦσαν,
ἐλεγε, θάνατος περνούσε
μὰ δὲν τολμούσε νὰ τ' ἀγγίξει.

— Ἐτσι ἀθάνατα κι αἰῶνια
διαβαίνουν πάνω ἀπὸ τὰ βάθη
τῆς θάλασσας τῆς σκοτεινῆς
κι ἦταν σάν νὰ μὴ τὸ γνωρίζαν
πῶς ἀπὸ κάτω εἶχαν τὸ βάθος,
καὶ πάνωθὲ τους τὸ κενό.
Περνοῦσαν πάνω ἀπὸ τὰ χρόνια
καὶ τόσο πέρα ἀπ' τὸν καὺμό,
ἀκόμα πιὸ ψηλά ἀπ' τ' ἀνθρώπου
τὸ πολυστόχαστο μυαλό.

— Ἐτσι ὡς καθόμουν στὸ βράχο,
πλάι στὰ κοχύλια τοῦ γιालοῦ,
καὶ μούβρεχαν συχνὰ τὰ πόδια,
κύματα ἄσπρα, δροσερά,
ἐνοιῶσα πῶς ἐτοῦτ' ἡ ὥρα
ἦταν ἡ ὥρα τῆς ζωῆς,
π' ἀλήθεια μόνο τὴν τυλίγει,
ἐκσταση, ἀνείπωτη χαρὰ.

— Ἦταν ἡ ὥρα ποὺ νικούσε
τὸ θάνατο ἡ ὁμορφιά,
καθῶς τοῦ δειλινοῦ οἱ ἀνταύγειες
γέμιζαν χρώματα τῇ γῇ.

— Τότε, τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ
π' ὁ ἥλιος πέθαινε ἀργά,
καὶ τὰ πουλιά πετοῦσαν πάντα
σὲ μιὰ πορεία φωτεινῇ,
εἶπα: «Ἄλλος θάνατος δὲν εἶναι,
παρὰ μονάχα ἡ ζωὴ,
πούχουμε μάθει νὰ τὴ ζοῦμε,
σ' ἓνα δωμάτιο κλεισμένοι,
χαμένοι μέσα σ' ἀριθμούς,
λόγια φτωχὰ καὶ γεγονότα,
σκλάβοι πικροὶ τοῦ περιττοῦ
καὶ τοῦ αἰώνιου τοῦ μόχθου,
δεμένοι μ' ἄλυτα δεσμά.

— Χρώματα κι ἀλαφρὸ ἀεράκι,
μακρυὰ πολὺ ἀπ' τὴν καρδιά μας
ξεστρατισμένοι μεσ' τὸ χάος
ἄλλη πορεία ἀκολουθοῦμε,
εἶναι πολλὰ πρὶν δὲν τὰ ζοῦμε
σὲ λάθος δρόμο ὁδηγημένοι
ἀπ' ἀνωφέλῃ ἀνάγκη.

— Ἐνα καρᾶδι ἡ ψυχὴ μας,
ὅς ἀρμενίσει στὰ πελάγη,
μέχρι τὸ πορφυρὸ τοῦ ἡλίου
ποὺ Κράτος ἔχουν καὶ ἐξουσία
τ' ἀθάνατο καὶ τὸ ὠραῖο,
ἐξ' ἀπ' τὸ νόμο τῆς φθορᾶς
κι ἀπ' τὴν μικρότερη τοῦ κόσμου.
Ἐκεῖ ποὺ στήνανε χοροὺς,
πλασμένα ἀπὸ τὴ φαντασία,
σὲ χρόνους ἄλλους μακρυνοῦς
τὰ ξωτικά καὶ οἱ νεράϊδες,
ποὺ τώρα τὰ πουλιά διαβαίνουν
χωρὶς νὰ τὰ βαραίνει σκέψη,
πόνος ἀνάγκη, ἀγωνία.

— Αὐτὸ τὸν κόσμο στὴν ψυχῇ μου
τὸν ἔχω κλείσει πιά γιὰ πάντα
κι ὅταν στὰ μάτια μου τὸ δάκρυ
κάποια στιγμῇ ἀργοκυλίσει,
αὐτὸ τὸ δειλινὸ τοῦ Μᾶη,
σάν τὸ σκεφτώ, θὰ τὸ στεγνώσει.

ΓΙΩΤΑ Χ. ΦΑΤΣΕΑ

Τὸ χρονικὸ μίας Ἐκκλησιᾶς

Ἀπὸ τὰ Μυρτίδια... στὸν Ἄλιμο

Ο ΘΕΜΕΛΙΟΣ ΛΙΘΟΣ

Ἴσως, δεν ξεχαστεῖ ποτέ ο πανηγυρικός εορτασμός της Παναγίας της Μυρτιδιώτισσας στὸν Ἄλιμο, στis 28 Σεπτεμβρίου 1986, που συνδέθηκε με τὸ ΘΕΜΕΛΙΟ ΛΙΘΟ του Ναοῦ της ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΑΣ, της περιοχῆς Κυθηρίων Ἀλίου.

Ἀληθινά, τσιριγώτικο πανηγύρι ἐγίνε στην ἐκκλησία «Κοίμηση της Θεοτόκου» Ἀλίου. Ομορ-

Και ὕστερα, ὅλοι μαζί, Δεσπότης, ιερεῖς, ψαλτάδες, ἐκκλησιασμά... βάδισαν πρὸς τὸν οἰκισμό των Κυθηρίων «τὴν Κυθηρούπολη» (ευλογημένοι οἱ ἐμπνευστές και δημιουργοὶ αὐτῆς της ιδέας) και πλημύρισαν, κυριολεκτικά, τὸ χώρο που θα χτιστεῖ ὁ Ναὸς της ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΑΣ.

Σ' Αὐτὸν ὅλοι θα μπαίνουν, ὅλοι θα χωροῦν,

φοστολισμένη ἡ εἰκόνα της Παναγίας της Μυρτιδιώτισσας, στὸ κέντρο του Ναοῦ, με τσιριγώτικες μυρτιές, τριαντάφυλλα και γιασεμιά δεχόταν τὸ ευλαβικὸ προσκύνημα στη Χάρη Της.

Ξεχωριστὴ λαμπρότητα, ἀνάμεσα στὸ σεβαστὸ ἱερατεῖο του Ναοῦ, ἔδινε ἡ παρουσία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Κυθηρών κ. Ἰακώβου Κορόζη, που χοροστάτησε στη Θεῖα Λειτουργία και του Αρχιμανδρίτη Αγ. Μόνης Κυθηρών κ. Ευθυμίου Καλλιγερου.

Ὁ τσιριγώτικος ἄρτος, ἀφθονος και καλοφτιαγμένος, υπογράμμιζε τὴν πανηγυρικὴ ατμόσφαιρα, καθὼς μπερδευόταν με τis ευχές, τὴν ἀγάπη.

ὅλοι θα μποροῦν να παρακαλοῦν...

Και ὅταν ὅλοι συγκεντρώθηκαν (ἐπίσημοι, ἀρχές...) τὸ κέντρο του πλήθους, τὸ κέντρο της ἱεροτελεστίας ἐγίνε ἡ λευκὴ ΠΕΤΡΑ (ἀμυγδαλόπετρα) με τὸ Σταυρὸ χαραγμένο πάνω της, που συμβολικά μεταφέρθηκε ἀπὸ τὸν περίβολο των Μυρτιδίων, γιὰ τὸ καινούργιο Σπίτι της Παναγιάς.

Αὐτὴ ἡ πέτρα, ὁ ΘΕΜΕΛΙΟΣ ΛΙΘΟΣ, τοποθετήθηκε στη γῆ και πάνω σ' Αὐτὴν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυθηρών κ. Ἰάκωβος, κατὰ παράκληση του πρωτοσύγκελλου της Ἱ. Μητροπόλεως Ν. Σμύρνης, στήριξε τὴν ἀναμνηστικὴ πλάκα της θεμελίωσης.

«ΘΕΜΕΛΙΩΘΗ

Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΗΣ

ΤΗΝ 28ην -9-1986

ΕΠΙ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΙΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΑΘΗΝΩΝ κ.κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ»

Δυστυχώς, ο Σεβαστός Ιεράρχης, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ν. Σμύρνης + Χρυσόστομος, που στις 18.9.1986 συγκλόνισε με το θάνατό του το πανελλήνιο, δεν πρόλαβε να χαρεί την ημέρα της θεμελίωσης του Ναού...

Σ' Αυτόν στρέφεται ο νους με συγκίνηση και ευγνωμοσύνη καθώς αναλογίζεται την πολύμορφη συμπαράστασή Του, τη βοήθειά Του από τον Νοέμβριο του 1983 μέχρι την έκδοση του υπ' αριθ. 111 Π.Δ. ΦΕΚ 34 τεύχος Α' 8.3.85 και από τότε

μέχρι να προγραμματισθεί ο εορτασμός του ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΛΙΘΟΥ...

«... ξεκινήστε την εκκλησία για να κάνετε έργο Αγάπης παιδιά, γέροντες...».

Τώρα, που ο ΘΕΜΕΛΙΟΣ ΛΙΘΟΣ τοποθετήθηκε και σαν γεγονός πέρασε στο παρελθόν, βαραίνει η ευθύνη ενός μεγάλου Έργου!

Όμως, με την αγάπη και την ανθρώπινη ευαισθησία προς την Παναγία και ιδιαίτερα του «Τσιριγώτη» προς τη Μυρτιδιώτισσα, που την επικαλείται, όπου και να βρεθεί, θα υλοποιηθεί ο πόθος, θα πραγματοποιηθεί το όνειρο.

Οι επώνυμοι και ΑΝΩΝΥΜΟΙ δωρητές, Κυβήριοι και μη, που συνεχώς αυξάνουν, είναι η μεγάλη ηθική συμπαράσταση και συγχρόνως μία σοβαρή εγγύηση πως το προσκυνητάρι της Μυρτιδιώτισσας θα στηθεί και στο Ναό Της στον Άλιμο!

ΕΛΕΝΗ ΦΙΛΟΣΟΦΩ

Ἡ καρότσα κι ἡ Μύγα

Στῆς δημοσιᾶς τὸ δυσανάβατ' ἀνηφόρι
ἀπ' τὸ κάμα τοῦ ἡλιοῦ μπαϊλντισμένα,
σέρναν τὴν ἀμαξα, ἐξῆ ἀλογα ζευγμένα.
Οἱ ἐπιβάτες ὡς κι ὁ γοῦμενος εἶχαν κατέβει,
κάποι' ἀνακούφιση στὸ δᾶρος νὰ τῆς φέρουν.

Μιά μύγα πού μέ τὸ δόμβο σκέφτη νὰ ἐμψυχώσει,
τὸ θάρρος τῶν ἀλόγων καὶ τῇ δυνάμει τους,
μέ τὰ τσιμπήματά της τὰ παρακινούσε
μεγαλαυχώντας, πῶς κινὰ αὐτὴ τῇ μηχανῇ τους.

Μιά στὸ τιμόνι, στὴ μύτη μιὰ τοῦ τροχηλάτη
καὶ παρευθὺς, ὡς ἡ καρότσα προχωρεῖ,
μέ τοὺς ἀνθρώπους πλάϊ πού πορεύαν σιωπηλοί,
τὴν δόξα προσπορίζονταν μονάχη.

Στὸ πέρα — σύρε διαστική, ... Ἐδειχνε νάναι
ὁ λοχίας, πού στὴ μάχη θιάζει τοὺς φαντάρους
νὰ ριχτοῦνε ἐπισπεύδοντας τὴν νίκη ...

Κι' ἡ μύγα, στὴν πιεστική τους φρίκη

παραπονιέται πῶς φροντίδες ἐπωμίσθη
καὶ πῶς κανεῖς γιὰ τ' ἀλογὰ τους δὲν ζορίστη ...

ὁ Καλόγηρος τὶς στιγμές του πέρασε
μέ τὸ προσευχητάρι ὠραία. Μιά γυναίκα
ἀμέριμνα τραγούδησε. ... Καὶ μὲν αὐτὴ
ἡ κυρά Μύγα, πού τοὺς βοῦζε στ' αὐτί,
μ' ἑκατὸ τρέλλες καὶ προσπάθειές της
κι ἀφοῦ κοπίασε πολὺ, τ' ἀμάξι στὴν κορφὴ
ἔφερε βέβαιη, πῶς πιά θὲ ν' ἀνακουφιστῇ.

Κύριοι λέει πέτυχα τὰ πάντα γιὰ τὸν δρόμο,
ἰδετέ τ' ἀλογα, πληρώστε μου τὸν κόπο!

Παρόμοια κάποιοι ἄνθρωπ' ἐφυεῖς.
εἰσδύοντας στῶν ἄλλων τὶς ὑποθέσεις
δείχνουν νὰ φαίνωνται ἀναγκαῖοι εἰδικοί ...
πού πρέπει σὲ ἐκδίωξη ὁμως νὰ τοὺς θέσεις ...

Μετάφραση ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος θὰ γίνῃ ἐκτετα-
μένη ἀναφορά, στὸ ἔργο καὶ τὴν προσφορά
τοῦ ἀποδιδώσαντος Στοιμάτη Κασάνη, στὴν
ἐκυθηρεϊκὴ πνευματικὴ ζωὴ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Κάθε εργασία που δημοσιεύεται στα «ΠΝΕΥ-
ΜΑΤΙΚΑ ΚΥΘΡΑ» αποτελεί πνευματικὴ
ιδιοκτησία του γράφοντος και ἀπαιχεῖ τις προ-
σωπικὲς του ἀπόψεις. Για κάθε τυχόν ἀναδη-
μοσίευση, πρέπει ἀπαραιτῆτως νὰ ἀναφέρεται
ἡ πηγὴ τοῦ κειμένου καὶ τὸ τεῦχος που
δημοσιεύθηκε.